

Šansa

ZA RODITELJSTVO

Magazin Udruženja

Sandra Jovanović

**MOJA BITKA POSTALA JE
BITKA SVIH NAS**

**GRAD BEOGRAD
FINANSIRA ČETVRTI
POSTUPAK VTO**

**VTO PRIČA:
PISMO JEDNOJ
LJUBAVI**

ŠANSA ZA RODITELJSTVO

www.sansazaroditeljstvo.org.rs

Medicinske procedure zasnovane na naučno dokazanim osnovama sa iskrenošću i poštovanjem prema pacijentu.

IVF / ICSI (Mikrofertilizacija)

Donacija jajnih ćelija / sperme

TESE / Mikro TESE

PGD / PGS

Očuvanje plodnosti

Koordinatori sa znanjem srpskog jezika

Medicinske Konsultacije u Beogradu

EMBRYO CLINIC

ASISTIRANA REPRODUKCIJA

IVF & GENETIKA

Solun, Grčka

20
YEARS
CELEBRATING LIFE

/embryoclinic.eu

www.embryoclinic.eu

Šansa

ZA RODITELJSTVO

Magazin Udruženja

Septembar 2019, BROJ 5

Osnivač i izdavač

Udruženje Šansa za roditeljstvo

Adresa redakcije

Slanački put br. 98, 11000 Beograd
Tel. 062/388-830

Kontakt za marketing i čitaoce

magazin@sansazaroditeljstvo.org.rs

Glavni i odgovorni urednik

Sandra Jovanović

Redakcija

Sandra Jovanović, Dragana Krstić,
Marijana Arizanović, Miljana Stojiljković,
Miroslava Subotić

Lektor

Miljana Stojiljković

Saradnici i prijatelji

Embryolab (Solun), Specijalna bolnica za ginekologiju Jevremova, članica MediGroup (Beograd), Embroyclinic (Solun), Cord Ips d.o.o. (Novi Sad), Vidapharm d.o.o. (Beograd), kompanija Merck (Beograd), Galen-fokus d.o.o. (Beograd), Twistmed d.o.o. (Beograd), New Med d.o.o. (Beograd), Klinika Pronatal (Prag), Cryos banka (Kopenhagen), Assisting Nature (Solun), lakentro Clinic (Solun).

Dizajn i priprema za štampu

Bnetwork doo,
Savska 19, Beograd

Stampa

BiroGraf Comp, Beograd

Tiraž

4000 primeraka

Periodika

tromesečno

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
613 ŠANSA za roditeljstvo : magazin udruženja /
glavni i odgovorni urednik Sandra Jovanović. -
2018, br. 1 (jun). - Beograd : Udruženje Šansa za
roditeljstvo, 2018- (Beograd : BiroGraf Comp). - 27
cm Tromesečno.

ISSN 2620-0147 = Šansa za roditeljstvo
COBISS.SR-ID 262470668

Izdavač ne odgovara za sadržinu objavljenih oglasa.
Izdavač nije u obavezi da objavljuje demantije
tekstova u kojima se iznose mišljenja, već samo
onih u kojima se iznose činjenice. Časopis se ne
distribuira licima mlađim od 18 godina.

Magazin Šansa za roditeljstvo ulazi u drugu godinu. Neizmerno smo srečni što vam ovaj magazin pomaže da se bolje informišete o proceduri vantelesne oplodnje i neplodnosti uopšte jer samo informisani možete što pre ostvariti svoja prava i što pre započeti lečenje. Naš cilj je „da nas dvoje bude barem troje“ zato se svim aktivnostima trudimo da svi koji žele bebu – dobiju ono najlepše – potomstvo.

SANDRA JOVANOVIĆ

predsednica Udruženja
i urednica magazina
Šansa za roditeljstvo

Dragi čitaoci,

Statistika kaže da je više od 8 miliona beba na svetu rođeno uz pomoć vantelesne oplodnje. To je zaista impozantan broj. Nauka i medicina neprekidno napreduju u ovoj oblasti. To je vrlo značajno za sve nas koji se suočavamo s ovim problemom.

U petom broju magazina možete da pročitate zanimljive intervjue, da se informišete o lokalnim samoupravama koje pomažu parovima da ostvare trudnoću uz pomoć vantelesne oplodnje, o komunikaciji lekara i pacijenta kao vrlo bitnom segmentu lečenja, o prenatalnim testovima, a, naravno, ponovo ćete uživati u emotivnoj VTO priči. Davali ste nam predloge kako da poboljšamo stanje u Srbiji u vezi sa administrativnim problemima na koje nailazite, pa smo jedan deo magazina upravo posvetili tome.

Iskoristili smo priliku da još jednom najavimo najveći događaj na Balkanu – Festival potpomognute oplodnje. Ove godine pod sloganom „Mislite o tome“ jer smatramo da je važno da svi misle o problemu neplodnosti na način kakav ovaj problem to i zaslužuje.

Neplodnost jeste veliki problem celokupnog društva, ne samo parova i pojedinaca koji se suočavaju s nemogućnošću začeća. I dalje se o neplodnosti šapuće, iznose se teorije i verovanja, priče koje nemaju realnu osnovu.

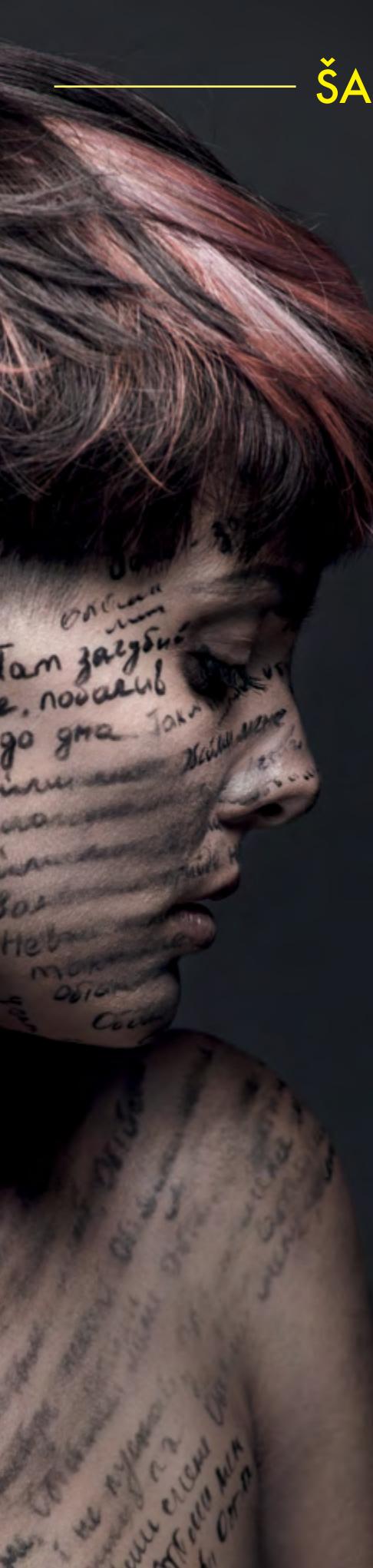
Na teškom putu do roditeljstva parovi prolaze trnovit put pun predrasuda, papira, administracije, strepnje, bola i neizvesnosti. Svako društvo treba da brine o ovim ljudima na način koji je odgovarajući - bez diskriminacije i predrasuda.

I dalje želimo da dopremo do svih ljudi u Srbiji koji se suočavaju sa ovim problemom, zato magazin distribuiramo u manje sredine, u domove zdravlja, u laboratorije i na sve načine se trudimo da im lečenje neplodnosti približimo, da shvate da nisu sami i da ima toliko ljudi koji se nalaze u istoj borbi, ali i da pokažemo da neplodnost nije bauk i da je to stanje koje je rešivo. Ukoliko želite da nam pomognete i smatrate da postoji mesto gde bismo mogli da distribuiramo ovaj besplatni magazin - slobodno nam se javite.

Želimo da pronađete odgovore na sva pitanja koja imate, ali želimo i da vas ohrabrimo da nam se za sva pitanja javite, bez utezanja, na naš telefon 062/388-830 ili putem imjela magazin@sansazaroditeljstvo.org.rs.

Hvala na poverenju!
Sandra Jovanović

ŠANSIN Mali VTO REČNIK

CISTA na jajniku je vrećasta tvorevina ispunjena tečnim sadržajem. Cista može biti folikularna, endometrična, cista žutog tela, demoroidna i cistadenom. Razlozi za nastanak ciste mogu biti povezani sa endometriozom, hormonskim poremećajem, infekcijama i slično. Dijagnostikuje se ultrazvučnim pregledom i hormonskim analizama. Može se lečiti operativno ili lekovima.

DONACIJA REPRODUKTIVNIH ĆELIJA predstavlja postupak kada se uz donirane ćelije obavi vantelesna oplodnja, što, u stvari, znači da treća osoba (ili par, ukoliko je u pitanju embrion) donira reproduktivni materijal paru koju nema svoje ćelije ili embrione. Ovaj postupak je za mnoge parove i pojedince jedini način da dođu do potomstva jer nemaju svoje reproduktivne ćelije. Može se donirati jajna ćelija, spermatozoid, a u nekim slučajevima i embrion. Doniranje jajnih ćelija zahtevnija je procedura od doniranja spermatozoida. U Srbiji je Zakonom dozvoljeno doniranje reproduktivnih ćelija i embriona. Doniranjem ćelija donator se održće prava na roditeljstvo. Donacija je u Srbiji anonimna i za primaoce i za davaoce.

HLAMYDIJA je jedna od najčešćih polno prenosivih bolesti, a izaziva je bakterija *Hlamydia trachomatis*. Ova bakterija može da utiče na oštećenja reproduktivnih organa i veoma je važno da se kontroliše i pristupi adekvatnom lečenju. Smatra se za podmuklu bolest jer se vrlo često dešava odsustvo simptoma, a mogućnost da se infekcija proširi na matericu i jajnike je velika. Naučnici smatraju da 10 posto žena kojima se ova infekcija proširila na jajovode ima problem sa sterilitetom ili vanmatičnom trudnoćom.

PUNKCIJA TESTISA je procedura kada se igлом punktira sadržaj iz epididimisa (kanal semenika) i u tom sadržaju se pokušava doći do spermatozoida koji će biti korišćeni u toku procedure vantelesne oplodnje. Ova procedura se izvodi kod muškaraca koji imaju prepreku u epididimisu, vrlo blizu testisa, kao i kod onih muškaraca koji imaju smanjenu proizvodnju spermatozoida, pa je to razlog zbog koga oni ne dolaze do ejakulata.

SPERMATOGENEZA je proces stvaranja spermatozoida koji traje 72 dana. U tom periodu postoji nekoliko faza, a to su: faza razmnožavanja, rasta, sazrevanja i faza spermogeneze kada se od prvobitno nastalih spermatida formira spermatozoid. Za ovaj proces ključni su hormoni FSH i LH, a testosteron deluje na sazrevanje spermatozoida i utiče na funkciju semenih kanala. Celokupan ovaj proces spermogeneze odvija se skoro tokom čitavog života muškarca, a dnevno se proizvede oko 200 miliona zrelih spermatozoida.

TOXOPLASMA GONDII je parazit koji može da se nastani, osim u toplokrvnim životinjama, i u čoveku. Prisustvo ovog parazita može biti veoma opasno za ženu koja planira trudnoću, odnosno podvrgava se postupku vantelesne oplodnje jer može jako negativno da utiče na trudnoću i bebu. Zbog ozbiljnih posledica koje mogu ugroziti trudnoću, neophodno je uraditi analizu na Toxoplasmu.

TRANSLOKACIJE HROMOZOMA su strukturne aberacije hromozoma pri kojima se genetički materijal sa jednog hromozoma prenosi na drugi (translokacija - promena mesta). To je poremećaj koji se dešava zato što se jedan deo Y (jedan krak) hromozoma odlomi i pričvrsti za X hromozom, a poznato je da se baš u tom kraku (SRY) nalazi gen koji utiče na razvijanje testisa u samom ranom razviću embriona. Naravno, kasnije u daljem razvoju muškog pola učestvuje i čitav niz gena, ali ako dođe do ovog poremećaja u početku, onda se može desiti da se rode žene sa XY hromozomom i muškarci sa XX hromozomom. Žene po pravilu imaju u kariotipu dva XX hromozoma, a muškarci jedan. Posledice mogu biti nedostatak spermogeneze i pored muških genitalija, a otkriveno je da se može javiti i poremećaj rasta jer u tom delu hromozoma se nalazi i gen za rast.

TSH je hormon štitne žlezde i zajedno sa drugim hormonima utiče na njen rast. Ovaj hormon je veoma važan u reprodukciji i žena i muškaraca, ali je važan i za trudnoću. TSH deluje kao termostat, proizvodi ga hipofiza i reguliše funkciju štitne žlezde. Nivo TSH je potrebno pratiti uz još dva hormona, a to su T3 i T4 jer će se tako dobiti potrebna klinička slika.

Sadržaj

Septembar 2019, BROJ 5

LOKALNE SAMOUPRAVE I FINANSIRANJE VTO

10

Sve lokalne samouprave koje pomažu parovima imaju određene kriterijume koje moraju ispunjavati parovi koji apliciraju za ovu vrstu pomoći. Granica u godinama za ženu u nekim opština je i do 50. godine, a negde se može aplicirati i više puta

PROBLEMI U KOMUNIKACIJI SA IVF STRUČNJAKOM

18

Na ESHRE konferenciji 25. juna 2019. , Sandra Jovanović, predsednica Udruženja Šansa za roditeljstvo, predstavila je u svom izlaganju deo opsežnog istraživanja o komunikaciji između pacijenata i lekara u toku prvih IVF konsultacija

INTERVJU: KRISTINA SAVIĆ

26

Kristina Savić iz Duvaništa kod Šapca više od svega želi da postane majka iako nema matericu i ne može da rodi dete. Ima 34 godine i jedna je od 5.000 žena u Srbiji koje imaju isti problem

5 STVARI KOJE VAŠ EMBRIOLOG ŽELI DA ZNATE

34

Vantelesna oplodnja uglavnom počinje susretom sa IVF specijalistom i dogovaranjem prvih koraka u procesu koji uključuje pripremu, stimulaciju i praćenje uz lekare i tehničare sa klinike. U pozadini je funkcionisanje IVF laboratorije

DA NAS DVOJE BUDE BAREM TROJE

ŠANSA ZA RODITELJSTVO

Sa Sandrom Jovanović, predsednicom Udruženja Šansa za roditeljstvo, razgovarali smo o tome kako se rodila ideja za pokretanje jedne ovakve organizacije, šta je nju motivisalo do sada, koje su to ideje i ciljevi kojima se vodila, koliko je jedno ovakvo udruženje bilo potrebno Srbiji i koji su sve to problemi na koje nailaze u radu. Takođe, osvrnuli smo se i na to koliko se toga promenilo od osnivanja udruženja pa do danas

Sandra Jovanović, po zanimanju je filolog za srpsku književnost i jezik, a predsednica je udruženja Šansa za roditeljstvo od osnivanja ovog udruženja do danas. Iza sebe ima više neuspelih pokušaja vantelesne oplodnje i njena lična borba, od koje ne odustaje, bila joj je podstrek za pokretanje ovakve organizacije. Zajedno sa još nekoliko žena organizuje sve aktivnosti udruženja. Rođena je 1983. godine u Nišu.

Šta Vas je inspirisalo, kako se rodila ideja o okupljanju parova u borbi za potomstvo?

Smatram da veliki broj ljudi u svetu, Evropi i Srbiji, bije bitku da dobije dete. Te bitke su ponekad okrutne, emotivno teške, finansijski iscrpljujuće. Ja sam neko ko se suočavao

i dalje se suočava sa ovim problemom. Smatrala sam da je sebično uraditi nešto samo za sebe, da je uspeh veći ako se uradi nešto za sve parove u Srbiji. Znala sam da SAMA, kao pojedinac, ne mogu ništa VELIKO da uradim i da će uvek biti samo jedan broj više ili manje, zato sam poželeta da okupim grupu ljudi koja ima isti problem i da zajedno krenemo u ovu bitku, znajući unapred da će sve biti teško i neizvesno. Za svaku inicijativu potrebna je osoba koja će dati mnogo energije da bi se nešto promenilo. Ukratko bih mogla da kažem da me jeste moja lična borba inspirisala, jer da se nisam suočila s problemom neplodnosti, verovatno nikada ne bih shvatila šta sve ova borba znači i šta sve podrazumeva. Tako se rodila ideja, posle su stvari nekako krenule svojim tokom.

Šta se pokazalo u praksi, koliko je udruženje ovog tipa potrebno parovima i pojedincima u Srbiji?

Često mi postavljaju baš ovo pitanje. Mislim da je ovakvo udruženje bilo neophodno svima u Srbiji, ne samo parovima koji su, svakako, na prvom mestu, već i široj zajednici, nadležnim institucijama, lekarima koji se trude da nam pomognu. Baš svima. Ne zaboravimo činjenicu da svaki šesti par u Srbiji ima problem sa začećem. Velika je to brojka. Da bi se ukazalo na veličinu ovog problema, mora se govoriti o njemu vrlo često, mora se ukazivati na sve nedostatke sistema, na sve konkretnе praktične probleme sa kojima se mi suočavamo. Posebno je teško dočarati emotivne i finansijske probleme nekom ko nije u ovoj priči. Osećaj da znate da niste sami i da postoji neko ko se suočava sa istim problemima, ko vas razume, ko će vas najbolje utešiti, ko će vam pokazati pravi put bez lutanja, neprocenljiv je za sve.

Na koji način vi kao udruženje pomažete parovima i pojedincima?

Mi kao udruženje dejstvujemo na nekoliko nivoa. Svakako nam je glavna uloga uticaj na nadležne institucije kako bi se poboljšali uslovi lečenja za sve parove i pojedince u Srbiji. To radimo tako što se zvanično obraćamo nadležnim institucijama dopisima, zahtevima, molbama. Na taj način ukazujemo na problem i moguća rešenja. Drugi naš zadatak je, svakako, informisanje i edukacija parova, pa i društva uopšte, o ovoj temi. Zato organizujemo različite događaje, stampamo magazine, imamo info mejl i info telefon na koji svako može da pozove i upita šta god ga interesuje, a u vezi je sa lečenjem neplodnosti. Možemo se pohvaliti velikim brojem poziva i imejlova koje primimo. To je još jedan pokazatelj koliko smo ljudima u Srbiji potrebiti – što iskustveno, što informativno. Mnogo je pitanja i nedoumica koje se nameću kada se suočite sa problemom neplodnosti. Zato mi postojimo.

Šta parovi najčešće traže od vas i šta je to što im predstavlja prepreku na putu do roditeljstva?

To su zaista različite stvari, sve zavisi od para do para, od pojedinca do pojedinca. Ono što ne radimo je preporuka klinika i ustanova, to je osnovno pravilo rada Udruženja Šansa za roditeljstvo. Želimo da u potpunosti ostanemo svoji bez ičijeg uticaja, a na parovima je da sami izaberu kliniku ili lekaru. Najčešća pitanja su administrativne prirode – koji uput mi treba, kome da se obratimo za ovo pitanje, da li je ova analiza neophodna, kako da pripremimo sve analize za komisiju, da li je kod nas zakonski dozvoljena donacija, kako da počнем s tim... To su neka najčešća pitanja. Mada, zaista, ima toliko mnogo nedoumica. Mi u Udruženju nismo psiholozi, mi smo isto ljudi koji su prolazili ili još uvek prolaze kroz proces lečenja i vrlo je teško ostati imun na sve emotivne priče na koje naiđete. Mnogima je potrebna i psihološka pomoć, prosto im je potreban neko kome će se isplakati, sa kim će tugovati, a ko će razumeti njihovu tugu. Mislim da je najbitna stvar koju dobijaju svi od Udruženja – ogromno razumevanje koje im pružamo na svim nivoima.

Koliko je Udruženje uticalo na podizanje vantelesne oplodnje na viši nivo i koliko se sada više priča o tome u odnosu na period pre par godina?

Za tri godine rada Udruženje je uradilo dosta toga – pomerena je starosna granica za ženskog partnera sa 40 na 42 godine, uveden je još jedan finansiran postupak od strane RFZO-a, napisani su pravilnici koji omogućavaju donaciju u Srbiji, finansira se zamrzavanje i odmrzavanje embriona kao i dodatni transfer, parovima koji su prvo dete dobili uz pomoć vantelesne oplodnje omogućena su dva dodatna pokušaja o trošku Fonda, otvorena je Banka reproduktivnih celija i embriona. Sve su to veliki i krupni koraci za koje je trebalo dosta truda i rada. A kad pogledate unazad, sve ove promene desile su se za poslednje 3 godine koliko Udruženje postoji. Naravno, potrebno je još mnogo toga uređiti, poboljšati, ali smo jako ponosni na sve dosadašnje rezultate. Nekada se o vantelesnoj oplodnji samo šuškalo po čoškovima. Retko se javno govorilo o ovom velikom problemu, a u vreme kada sam ja započinjala svoju borbu, ceo sistem je bio mnogi neuređeniji, sada je to mnogo bolje. Lično razmišljam o svim bebama koje su došle na ovaj svet zahvaljujući Udruženju i našem zajedničkom zalaganju. To mi je konstantan podstrek za dalje.

Da li je, po Vašem mišljenju, društvo spremno da pruži podršku svima koji imaju neki problem sa začećem?

Muslim da društvo još uvek nije dovoljno senzibilno na ovu temu. Bilo je situacija kada su ljudi zazirali od ove teme, bezali i sakrivali se, a mislim da i dalje ima takvih. Nemoguće je promeniti ceo svet, ali se nadamo da ćemo, koliko je u našoj moći, i dalje uticati na kompletno društvo da shvati i prihvati da neplodnost postoji, da se ne rešava čajevima i čudotvornim biljkama, bajalicama i vračanjem. Naša je ideja da ljudi podstaknemo da počnu sa lečenjem. I dalje ima ljudi u Srbiji koje je sramota da odu kod lekara i provele svoje zdravstveno stanje, urade analize. Sve to kreće iz društva koje ne razume i ne prihvata da neplodnost postoji, ali i da postoji vantelesna oplodnja, donacija, surrogat...Sve su to metode koje sada u 21. veku omogućavaju parovima i pojedincima da do rešenja dođu. Ipak, kako je teško dopreti do svih. Teško je menjati svest našeg naroda, tradicionalizam koji i dalje vezuje ženu za neplodnost iako znamo da je muška neplodnost podjednako zastupljena kao i ženska. Prema tome, društvo, svakako, mora pružiti ruku i raditi više na rešavanju ovog problema. Samo tako - zajedno možemo uraditi nešto veliko.

Da li imate podršku javnosti?

Ovo je teško pitanje. Smatram da se uz naše angažovanje dosta toga pokrenulo u javnosti, da se više govori o lečenju neplodnosti, donaciji...svemu što se vezuje za ovu temu. Ipak, šarena je situacija jer se ponekad banalno prilazi ovoj temi koja je tako slojevita. Ni novinari ne razumeju ponekad sve o ovome, pa se dešavaju greške. Pogrešan je pristup i od ovakvog problema praviti senzacionalizam i puniti naslovne strane nekim primerima koji nisu reprezentativni jer na taj način samo dolazi do još većeg nerazumevanja. Muslim da se ovoj temi treba govoriti ozbiljno, uz korišćenje pravih i proverenih izvora, da se mora govoriti bez političkih propaganda, jer ovo ne sme biti politička tema, ovo je tema koja zaslužuje pravo mesto u svim medijima i to ne sporadično. Mediji nam mogu mnogo pomoći da se vantelesna oplodnja izvuče iz velike mraka i da se postavi na pijedestal koji joj je odgovarajući. Tako će javnost i društvo shvatiti da to jeste veliki problem, ali da postoji rešenje i da svi brinemo na pravi način.

Koliko je teško razbiti tabue u Srbiji?

To je najteži zadatak Udruženja. Razbiti tabu da je dete dobijeno vantelesnom oplodnjom isto kao i dete začeto seksualnim putem, da se u laboratoriji ne radi ništa veštačko, da ovo nije veštačka oplodnja, da je vantelesna oplodnja bezbolna, da su ljudi koji idu na vantelesnu oplodnju primorani na takav poduhvat jer im je to jedino rešenje, da

to ne rade iz hira...I mnoge druge stvari koje nas okružuju. Još uvek smo zatvorena sredina iako tako ne izgleda. Ne koriste svi društvene mreže i internet. Teško je dopreti do svih tih ljudi, kojima izvesno treba pomoći, ali ne znaju gde i kako da je potraže. Česta je naša poruka da se ne čeka i da se parovi jave lekaru ukoliko ne dolazi do začeća ni posle 6 meseci redovnih seksualnih odnosa, ali ljudi čekaju previše. Godine brzo idu. Nesvesni toga da je za ženu svaki mesec bitan i da što je starija ima više poteškoća da ostvari trudnoću.

Na koji način bi Udruženje moglo da pomogne onima koji se bore sa problemom neplodnosti i kakvi su dalji planovi Udruženja?

Udruženje već pomaže, kako sam već navela. Muslim da je trenutno neophodno psihološko savetovalište jer je jako teško nositi se, s psihološkog aspekta, sa ovim problemom. Takođe, svaki pomak u smislu finansiranja dodatnih pokušaja preko RFZO-a je nešto što smatram neophodnim i na tome ćemo raditi. Muslim da su svi događaji koje smo radili i koje radimo nešto što ima veliki uticaj na parove i što im direktno pomaže - znaju da nisu sami u borbi, dobijaju potrebne informacije od stručnjaka koji se bave IVF-om, a neophodnu podršku u smislu informacija dobijaju od nas na svakodnevnom nivou. Udruženje će i dalje raditi kao do sada, biće i ove godine Festival, organizovaćemo tribine, a u planu nam je još jedan poseban projekat za koji mislimo da će biti od velike pomoći svima koji se suočavaju sa ovim problemom. Naravno, plan je da nastavimo sa podsticanjem nadležnih institucija da uslovi lečenja u Srbiji budu što bolji.

Nadam se da će se tako i nastaviti.

Koliko često Vam se parovi obraćaju za pomoć?

Obraćaju se Udrženju jako često. Imamo više od 10 poziva dnevno, a dostupni smo neprekidno – 24h. Otvoreni za sva pitanja, sugestije, podršku. Na mejl nam, takođe, dolazi mnogo različitih pitanja.

Koja je Vaša poruka za sve koji čekaju svoju šansu za roditeljstvo?

Ja uvek imam istu poruku – da ne odustaju. Teško je, znam, ali da ne odustaju od svojih želja i snova i ispunjenja istih. Ukoliko je jedini nedostatak u njihovom životu - dete, da ka tome teže, da ne posustaju, ma koliko teško bilo. Medicina napreduje svakog dana, otvaraju se nove mogućnosti uz pomoć donacije, surrogata...I naravno uvek jedna od opcija može biti i usvajanje, ali je bitno ne odustati od želje. Svako ima neki svoj put. Udruženje će biti tu za svako pitanje, svaku nedoumicu, jer mi postojimo zbog vas. Da nas dvoje bude barem troje!

USMERENA TERAPIJA NEPLODNOSTI. POVEĆAN USPEH VTO

Paneli za reproduktivno zdravlje zasnovani na Next Generation Sequencing tehnologiji analiziraju gene koji utiču na povećanje rizika od neplodnosti pacijenta ili na njegov odgovor na lečenje neplodnosti.

Panel za ŽENSKU NEPLODNOST (74 gena)

- Primarna insuficijencija jajnika/disfunkcija jajnika
- Sindrom policističnih jajnika
- Sindrom hiperstimulacije jajnika
- Aneuploidija polnih hromozoma
- Ponavljani gubici trudnoće povezani s trombofilijom

Panel za MUŠKU NEPLODNOST (18 gena)

- Mikrodelecije Y hromozoma
- Urođeno odsustvo vas deferens
- Aneuploidija polnih hromozoma
- Drugi faktori muški neplodnosti

Identifikacija pacijenata pod rizikom pruža mogućnost rane intervencije, uključujući očuvanje plodnosti.

Genetsko testiranje otkriva učešće gena u etiologiji neplodnosti.

Genetski nalazi mogu olakšati planiranje personalizovane terapije i poboljšati kliničke ishode.

Analiza uzorka pljuvačke. Rezultati su dostupni za 3 nedelje.

TWISTMED
TWIST YOUR RESULTS

KOJE LOKALNE SAMOUPRAVE POMAŽU PAROVIMA DA **DOBIJU BEBU** UZ POMOĆ VTO PROCEDURE?

Finansiranje postupaka vantelesne oplodnje jedna je od čestih tema parova koji iza sebe imaju neuspele pokušaje o trošku Republičkog fonda za zdravstveno osiguranje ili ne ispunjavaju kriterijume. Čest problem su, kako smo mnogo puta govorili, finansije. Par bi želeo da još jednom proba, ali, nažalost, nema finansijskih sredstava.

Mnogi parovi uzimaju kredite, prodaju nekretnine, pozajmili su novac, jednom rečju snalaze se samostalno na različite načine. Teško je kad imate veliku želju da dobijete dete, ali nemate novca za još jedan pokušaj. Međutim, neke lokalne samouprave pomažu parovima na ovom putu. Svaka lokalna samouprava ima određene kriterijume za dobijanje ovih sredstava, pa se treba detaljno raspitati.

Potražnjom i uvidom u informacije od javnih značaja, Udruženje Šansa za roditeljstvo došlo je do značajnih podataka o tome koje lokalne samouprave finansiraju postupke vantelesne oplodnje za svoje građane.

Sve lokalne samouprave koje pomažu parovima imaju određene kriterijume koje moraju ispunjavati parovi koji apliciraju za ovu vrstu pomoći. Granica u godinama za ženu u nekim opštinama je i do 50. godine, a negde se može aplicirati i više puta. Detaljno se informišite na našem sajtu o svim kriterijumima.

KO SVE FINANSIRA VTO?

Pokrajina Vojvodina već nekoliko godina sufinansira postupke vantelesne oplodnje za drugo, treće i svako naredno dete.

GRAD SUBOTICA

izdvaja 260.000 dinara po paru.

GRAD NOVI SAD

dodeljuje 220.000 dinara po paru, za prvo ili drugo dete.

OPŠTINA NOVI BEČEJ

dodeljuje jednokratna novčana sredstva parovima za pomoć za četvrti pokušaj vantelesne oplodnje u iznosu od 200.000 dinara.

GRAD SREMSKA MITROVICA

izdvaja 100.000 dinara po paru za troškove vantelesne oplodnje po sprovedenom postupku.

OPŠTINA KANJIŽA

takođe snosi troškove vantelesne oplodnje za parove.

GRAD PANČEVO

izdvaja 200.000 dinara po paru i za ta sredstva se može aplicirati samo jednom.

GRAD ARANĐELOVAC

Iz budžeta ove lokalne samouprave izdvaja se do 300.000 dinara po paru.

GRAD KRAGUJEVAC

Od 2016. godine se izdvajaju sredstva za vantelesnu oplodnju, i to 250.000 dinara po paru.

GRAD KRALJEVO

izdvaja finansijska sredstva za pomoć parovima u lečenju neplodnosti postupcima biomedicinski potpomognute oplodnje.

OPŠTINA ALEKSANDROVAC

izdvaja 250.000 dinara novčane pomoći po paru za postupak vantelesne oplodnje.

GRAD KRUŠEVAC

izdvaja finansijska sredstva u iznosu od 1.500.000 dinara, kao meru pomoći za 15 parova po 100.000 dinara za podsticanje nataliteta.

OPŠTINA PARAĆIN

izdvaja 1.000.000 dinara za pomoć parovima za vantelesnu oplodnju.

OPŠTINA MAJDANPEK

izdvaja iz svog budžeta 300.000 dinara po paru u jednoj kalendarskoj godini.

GRAD SMEDEREVO

izdvaja 2.000.000 dinara novčane pomoći iz budžeta za pomoć parovima za vantelesnu oplodnju.

OPŠTINA VELIKA PLANA

izdvaja novčana sredstva u visini dve prosečne plate ostvarene po zaposlenom u jedinici lokalne samouprave.

GRAD POŽAREVAC

izdvaja sredstva u iznosu od 2.500.000 dinara za vantelesnu oplodnju.

GRAD BOR

iz svog budžeta je opredelio ukupno 2.500.000 dinara, 250.000 dinara po paru.

GRAD ZAJEČAR

za sprovođenje mera podsticaja rađanja izdvaja 3.000.000 dinara za pružanje pomoći parovima u lečenju sterilitea i troškove vantelesne oplodnje.

OPŠTINA BOLJEVAC

izdvaja 200.000 dinara za finansijsku pomoć parovima.

OPŠTINA BOJNIK

pomaže parovima sa teritorije ove opštine u vidu naknade troškova za vantelesnu oplodnju u iznosu od 50.000 i 100.000 dinara, u zavisnosti od prihoda podnosioca zahteva.

GRAD SVILAJNAC

finansira po 500.000 dinara za parove, za kategorije koje ne finansira RFZO.

GRAD ŠABAC

iz budžeta izdvaja 300.000 po paru, za deset parova.

OPŠTINA MALI ZVORNIK

izdvaja 2.000.000 dinara iz budžeta opštine, odnosno 350.000 dinara po bračnom/vanbračnom paru.

OPŠTINA MEDIJANA NIŠ

izdvaja novčanu pomoć "Sveti Petka" za bračne/vanbračne partnerne kojima je potrebna vantelesna oplodnjka.

GRAD NIŠ

u zavisnosti od prihoda porodica, finansira 50% ili 100% iznosa ukupne cene vantelesne oplodnje.

OPŠTINA ALEKSINAC

izdvaja 1.000.000 dinara za finansijsku pomoć parovima za vantelesnu oplodnju.

GRAD LESKOVAC

je svojim budžetom predviđao sredstva u iznosu od 5.000.000 dinara, po 250.000 dinara za finansijsku pomoć parovima za vantelesnu oplodnju.

GRAD PIROT

izdvaja pomoć od 100.000 dinara za pomoć parovima koji vantelesnu oplodnju obavljaju u privatnim klinikama o svom trošku, a 30.000 dinara parovima koji vantelesnu oplodnju obavljaju preko RFZO.

GRAD VRANJE

izdvaja 300.000 dinara po paru jednokratno. Ova sredstva se mogu koristiti i u inostranstvu.

OPŠTINA CRNA TRAVA

izdvaja ukupno 500.000 dinara, odnosno 100.000 dinara jednokratno po zahtevu bračnog/vanbračnog partnera.

GRAD PROKUPLJE

jednokratno pomaže sa 200.000 dinara po paru, za lica koja su u procesu vantelesne oplodnje o sopstvenom trošku.

MESNA ZAJEDNICA APATIN

pomaže sa 250.000 dinara jednokratno po paru.

GRAD ČAČAK

izdvaja 300.000 dinara po paru, za troškove postupka vantelesne oplodnje i neophodnih lekova.

GRAD UŽICE

izdvaja finansijsku pomoć za osam parova u iznosu od 150.000 dinara.

OPŠTINA POŽEGA

je opredelila 2.000.000 dinara i to 300.000 po paru.

OPŠTINA ARILJE

izdvaja finansijsku pomoć u iznosu od 200.000 dinara jednokratno po paru.

Za detaljnije informacije posetite www.sansazaroditeljstvo.org.rs.

Svečano otvaranje 12. 10. 2019. 11:30 h

MISLITE O TOME!

DRUGI MEĐUNARODNI FESTIVAL POTPOMOGNUTE OPLODNJE

ENVOY CONFERENCE HALL

Gospodar Jevremova 47, Beograd

12-13. oktobar 2019.

od 10 do 19 časova

Udruženje Šansa za roditeljstvo nastavlja sa organizacijom događaja koji utiču na podizanje svesti o značaju vantelesne oplodnje, razbijaju tabue, edukuju, ali i pomažu parovima i pojedincima da što pre i što lakše dođu do bebe. U ovoj godini Festival potpomognute oplodnje biće najveći balkanski događaj o vantelesnoj oplodnji posvećen pacijentima. Slogan ovogodišnjeg Festivala je "Mislite o tome", jer je važno da celokupno društvo misli o problemu neplodnosti

Festival se održava 12. i 13. oktobra 2019. godine od 10 do 19 časova u Envoy Conference sali, ul. Gospodar Jevremova br 47, u Beogradu. Biće organizovane besplatne konsultacije za pacijente sa najvećim stručnjacima iz zemlje i inostranstva. Čak 40 stručnjaka će razgovarati sa parovima intimno i posvećeno na konsultacijama. I na diskusijama ćemo okupiti relevantne stručnjake, pa će tako na 10 različitih tema jasno biti postavljana pitanja na koja nemamo konkretnе i jasne odgovore, a sve u cilju iskrenog razgovora, bez zadrške, o problemu neplodnosti.

I na Prvom Festivalu stvarali smo zid koji mnogima znači. Ostavljali ste vaše poruke za neke druge parove kako biste ih motivisali da nastave dalje, da ne odustaju, da se uvek bore. Tako će biti i ove godine. Zato vas pozivamo da posećite najkreativniji kutak na Festivalu – naš Zid nade! Želimo da ovaj Zid nade zajedno napravimo od vaših fotografija i poruka. Za one koji budu želeti, obezbedili smo fotografisanje na licu mesta potpuno besplatno i brzu izradu fotografija uz pomoć tzv. fotobooth-a. Da još jednom naglasimo da kada govorimo o parovima koji se bore sa sterilitetom govorimo o ljudima koji se nadaju, bore, pate, trpe, plaču, raduju se... Kada navodimo brojke, govorimo o ljudima koji imaju osećanja, misli, poslove, brige i radosti kao i svi ostali,

plus biju ovu veliku bitku. Sve ovo ćemo, uz vašu pomoć, dodatno naglasiti jednim krugom koji ukazuje na to zašto je vantelesna oplodnja i psihološki izazov.

Pristup laboratoriji ili embriologu je ograničen u većini klinika. Iako su iza scene, embriolozi predstavljaju veliki deo IVF putovanja. Zato smo im na našem Festivalu dali posebno mesto.

Poželedeli smo da za vas donesemo laboratoriju na Festival kako biste videli šta se to zbiva iza kulisa – kako izgleda jedan proces oplodnje, šta sve to embriolog radi, šta koristi, kako izgleda jedan ovakav delikatan proces stvaranja novog života.

Takođe, biće prikazan naš dokumentarni film o neplodnosti "Putovanje do bebe" na kome smo radili i koji je na Konferenciji "Evropa u Srbiji – IVF" u martu mesecu, izazvao mnogo pozitivnih komentara. Ovaj film prikazuje realne priče parova iz Srbije.

Na Festivalu ćete moći da obiđete i štandove izlagača, da se informišete direktno i dobijete mnoštvo informacija. Ulaz je i ove godine besplatan za sve.

Planirajte na vreme!

SNOVI POSTAJU STVARNOST

Već preko 30 godina, Cryos pomaže porodicama da ostvare svoj san o detetu. Sa najvećim brojem registrovanih trudnoća i besplatnim pristupom najvećem izboru pažljivo proverenih donatora na svetu, možete biti sigurni da izborom donatora od Cryos-a donosite pravu odluku.

Napravite sledeći korak u vašem putovanju ka plodnosti i posetite:
dk.cryosinternational.com

INTERNATIONAL SPERM & EGG BANK

Mi predlažemo NAČIN KAKO DA SVIMA **BUDE BOLJE**

Upitali smo vas koji su to problem sa kojima se susrećete u toku procedure vantelesne oplodnje, u toku priprema ili nakon urađene procedure. Koje su sve to administrativne stvari koje vas muče kao i kako da se poboljša trenutno stanje - šta sve to treba promeniti, poboljšati, izmeniti? Putem naših društvenih mreža i na naš ofijijalni imejl poslali ste mnoštvo predloga. Neke od predloga smo izdvojili ovde

Potrebno je smanjiti administrativni deo na minimum. Ovaj postupak sam po sebi zahteva svu našu snagu koju rasipamo po raznim šalterima. Potrebno je da se formira jedna komisija od jednog lekara iz RFZO-a, i dva ginekologa specijalizovana za VTO ili samo ginekologa iz medicinske ustanove, na taj način čemo, svakako, skratiti vreme i sačuvati živce... Drugo, kad se dobije uput za VTO od ginekologa, da se tim parovima omogući u državnim institucijama da rade analize bez zakazivanja. Predlažem da se jedan dan nedeljno opredeli samo za analize za VTO u državnim bolnicama.

Sanja Dragulović Rajčić, Beograd

Potrebno je omogućiti finansiranje VTO o trošku RFZO-a i za parove koji imaju zajedničko dete prirodnim putem, a drugo ne mogu da dobiju zbog sekundarnog steriliteta.

Ana Lukić, Beograd

Posle četiri inseminacije odbijeni smo na drugostepenoj komisiji za VTO. Obrazloženje je da moramo uraditi još dve. Predlažem da se jednom zakonski ustanovi koji je obavezan broj inseminacija pre nego što se može aplicirati za VTO o trošku Republičkog Fonda. Sa drugostepene komisije nam niko nije dao obrazloženje zašto nastaviti sa inseminacijama.

Jovana Novković, Beograd

Predlog je da se sve analize rade na jedan uput, da se rezultati u državnim bolnicama ne čekaju po 15-20 dana, i da grad Loznica finansira parovima bar po 1 postupak iz svog budžeta (ili deo iznosa).

Ljubica Jakovljević, Loznica

Predlog je da se uključe privatne laboratorije u obavljanje analiza koje su potrebne za VTO. Kao što biramo privatne klinike, možemo birati i laboratorije u kojima radimo analize. Tako bi se skratio vreme čekanja. Takođe, prvostepena komisija je totalno gubljenje vremena. Komisija treba da bude u klinici koju smo izabrali za sam proces VTO.

A.Nj. Novi Sad

Najviše stresa sam doživela pripremajući se za komisije. Volela bih da su ginekolozi iz Doma zdravlja upućeniji, recimo mnoge upute sam dobila pogrešno ispisane.

Slađana Magoč, Opština Vrbas

Predlažem da se poveća broj pokušaja o državnom trošku.

Milena Mirić, Subotica

Tokom čitavog procesa VTO potrebno je da psiholozi budu dostupni parovima, mislim da ih ima dovoljno, ali nemaju sluha za ovaj problem. Drugi predlog je da se svim parovima nadoknade putni troškovi bez ograničenja i dodatnog birokratskog matretiranja.

Biljana Stojanov, Zrenjanin

Predlog za ukidanje diskriminacije kod parova sa dijagnozom azoospermije, davanje mogućnosti uključivanja u program o trošku RFZO-a, punkcije i biopsije testisa kao i zamrzavanje materijala, mogu plaćati parovi, ali da proces bude o trošku države.

Vesna Terzić Arandželović, Kraljevo

Glavni problem su, u najvećem broju slučajeva, finansijske. Nemojte nas ograničavati na tri pokušaja kad je u pitanju prvo dete. Trebalo bi svim parovima obezbediti makar šest besplatnih pokušaja VTO za prvo dete. Mi smo zemlja koja mora da radi na natalitetu, ovo je način. I da svaka opština ili grad odvoji deo sredstava za parove koji imaju problem ove vrste. Moj grad, na primer, ne izdvaja ni jedan jedini dinar u ove svrhe.

Pozdrav iz Novog Pazara, E.N.

Predlog je da se osnuju psihološka savetovališta, pri domovima zdravlja ili van, u kojima će parovi moći da se obrate za sve psihološke probleme koji se mogu naći kao prepreka ka ostvarenju našega cilja i da se to medijski adekvatno propriati. Hvala Šansi za roditeljstvo što se na kvalitetan i stručan način bavi temama koje su bitne parovima koji se bore za potomstvo.

Ivana Barbulović, Niš

Potrebno je da žene koje se bore sa neplodnošću imaju plaćene slobodne dane da bi im to olakšalo odlazak kod lekara kao i prikupljanje analiza. Kako sada stvari stoje, moraju da se dovijaju na razne načine koristeći večernje termine ili termine vikendom.

Veljko Milisavljević, Beograd

Predlažem da se usvoji zakon kojim se dozvoljava surrogat materinstvo za žene koje nemaju potomstvo iz zdravstvenih razloga.

D. J. - okolina Novog Sada

Da se izjednači privatna i državna praksa, u svakom pogledu, od analiza pa do uputa, a ne da u Domu zdravlja, na ginekologiji, zakazuju za mesec i više dana, a svi znamo koliko se puta vraćamo da se nešto ispravi, dopiše i svaki put se čeka nerealno.

D.M. Čačak

Dr sci. Strahinja Križak
klinički embriolog ESHRE,
Specijalna bolnica za ginekologiju
„Jevremova“ članica Medigroup

Jajna ćelija je jedina ćelija u ljudskom organizmu vidljiva golim okom. Velika je kao zrno soli. Njen prečnik iznosi oko 100 mikrometara, a njen životni saputnik (spermatozoid) je veličine svega 5 mikrometara (ako posmatramo samo glavu). Zašto je to tako, tema je brojnih naučnih rasprava, ali da je jajna ćelija svet koji već dugo fascinira naučnike, a u našoj kući embriologe, nije predmet rasprave.

Žena se rada sa određenim brojem jajnih ćelija i u toku života ih više ne stvara. U praksi često srećemo žene koje imaju smanjenu rezervu jajnih ćelija i kod kojih je bitka sa vremenom za ostvarivanje trudnoće nepravedna.

Da li je svaka jajna ćelija potencijalna beba?

Jajna ćelija ima veliku sposobnost regeneracije i reparacije, ali nije sve moguća. Svaka jajna ćelija ne znači i potencijalna beba. Nekada ćelija nije dovoljno zrela ili nije genetički ispravna. Da izgled može da prevari važi i za ovu malu-veliku ćeliju.

Šta je Poloscope?

Poloscope je tehnika u kojoj se koristi polarizovano svetlo da bi se dobio uvid u „zrelost“ jajne ćelije, odnosno njenu genetičku spremnost za postupak oplodnje (mikrofertilizaciju). Ta informacija je od velike važnosti embrio-

MIKROKOSMOS JAJNE ĆELIJE

METODA POLOSCOPE

lozima, kako bi mogli da procene kada je najbolje vreme za mikrofertilizaciju. Ubacivanje spermatozoida u jajnu ćeliju izvršeno u pravo vreme, prvi je korak ka uspešnoj oplodnji i nastanku kvalitetnih embriona. Osim za procenu kvaliteta jajnih ćelija nakon aspiracije, tehnika se može koristiti i kao pomoćno sredstvo za selekciju embriona na embriotransferu.

Pomoću Poloscope-a embriolog može precizno odrediti položaj deobnog vretena u ćeliji, što omogućava da se procedura mikrofertilizacije sprovede bezbedno, tako da se ne naruši integritet ove subćelijske strukture. To je važno jer se deobno vreteno, naročito kod starijih pacijentkinja, često ne nalazi na tipičnom mestu, a oštetiti ga u toku mikrofertilizacije može predstavljati kraj postupka. Osim toga, pokazano je da se embrioni poreklom od ćelija sa intaktnim deobnim vretenom bolje razvijaju i imaju veću šansu za implantaciju. Pored deobnog vretena, Poloscope omogućava detekciju orientacije strukturalnih filamenata omotača jajne ćelije (zona pellucida) čije ocenjivanje može poslužiti za procenu kvaliteta jajne ćelije, ali i predviđanje kvaliteta embriona koji će se formirati. Ovom metodom meri se debljina omotača jajne ćelije u čak 360 tačaka! Informacije koje embriolog dobija, dovode to toga da se postupak u laboratoriji ne planira „na slepo“, već veoma precizno.

Kome je namenjena ova procedura?

Poloscope se preporučuje u sledećim slučajevima:

- U spontanim ciklusima vantelesne oplodnje - gde su istraživanja pokazala da se korišćenjem ove tehnike značajno povećava uspeh vantelesne oplodnje.
- Ženama koje imaju više od 37 godina u cilju ispitivanja genetičke spremnosti jajnih ćelija za oplodnju kao i njihove unutarćelijske organizacije - zapamtimo, jajne ćelije su stare onoliko koliko je stara i pacijentkinja.
- Prethodni neuspeli ciklusi vantelesne oplodnje koji su bili uzrokovani zastojem u deobi.

Poloscope i uspešnost VTO

Uz pomoć ove tehnologije na uspešnost postupka vantelesne oplodnje se utiče na dva načina:

- Posmatranjem ćelija pod polarizacionim svetлом nakon aspiracije može se utvrditi kada je najbolje vreme da se započne sa procesom mikrofertilizacije.
- Posmatranjem embriona pre embriotransfера kada se može videti debljina slojeva embrionalnog omotača i proceniti kakav je potencijal embriona za implantaciju.

Jevremova

Bolnica za ginekologiju sa porodilištem

Članica MEDIGROUP

ZA VAŠE REPRODUKTIVNO ZDRAVLJE

ProXeed® WOMEN

Metabolička podrška za normalnu funkciju ženskog reproduktivnog sistema

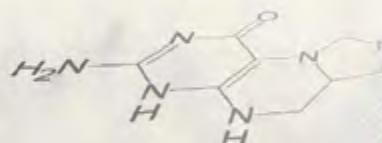
- utiče na hormonsku ravnotežu i kvalitet ovulacije
- reguliše menstrualni ciklus
- redukuje oksidativni stres
- smanjuje insulinsku rezistenciju
- poboljšava kvalitet sazrevanja oocita i embriona

30
KESICA

Pažljivo odabrani sastojci ProXeed® Women svojim zajedničkim delovanjem doprinose boljem kvalitetu jajne ćelije, njenom razvoju i sazrevanju; potpomažu fiziološke procese vezane za plodnost (fertilitet)

AKTIVNA FOLNA 5-MTHF 1mg

EXTRAFOLATE-S®
L-5-methyltetrahydrofolate

potpuno
bioraspoloživ
metilfolat

Extrafolate-S® je aktivni oblik folne kiseline koji se nalazi u dijetetskom suplementu 5-MTHF.

On direktno ulazi u cirkulaciju i njegova bioraspoloživost je potpuna.

Veoma je važan u procesu razvoja ćelija (DNK,RNK) naročito u prvim nedeljama razvoja ploda, neurotransmitera i u mnogim metaboličkim procesima u organizmu. Smanjuje rizik od nastanka spine bifide.

visok kvalitet
sastojaka

poznato poređe

klinička ispitivanja

Generalni uvoznik i distributer za jugoistočnu Evropu

vidapharm

Problemi u komunikaciji sa IVF stručnjakom

Autorka: Sandra Jovanović

Komunikacija u medicini smatra se osnovnom veštinom lekara na putu do uspešne dijagnoze i lečenja, te uspostavljanja adekvatnog odnosa sa pacijentom.

Dobre komunikacione veštine, strpljenje i osetljivost za probleme pacijenta, nužne su za stvaranje međusobnog poverenja. Veoma je važno da se u komunikaciji sa pacijentom nikada ne nameću vlastiti stavovi, pa čak i kada je doktor duboko uveren da sve što radi radi za dobro pacijenta. Komunikacija sa pacijentima koji se suočavaju sa problemom neplodnosti posebna je zbog specifičnosti problema sa kojim se suočavaju.

Ovde moramo odvojiti dve grupe parova – oni koji se posle nekoliko neuspešnih IVF procedura javljaju novom lekaru na prve konsultacije, i drugi koji do sada nisu imali nikakav tretman lečenja ijavljaju se prvi put lekaru specijalisti infertiliteza za mišljenje. U oba slučaja prve konsultacije deo su početka lečenja, početka komunikacije koja mora biti postavljena na dobrim osnovama. Ova komunikacija bi morala, svakako, biti dvosmerna.

U periodu od novembra 2018. do marta 2019. godine sproveli smo online istraživanje pod nazivom "Komunikacija između pacijenata i lekara". Ovaj upitnik,

u stvari, ima dva dela – upitnik za pacijente i upitnik za lekare. I jedan i drugi upitnik u potpunosti su anonimni.

Cilj upitnika bio je da pokaže kakvi su i koji problemi u komunikaciji između pacijenata i lekara koji se bave lečenjem neplodnosti na početku lečenja, i to pri prvoj poseti lekaru specijalisti infertiliteza, ali i da pruži rešenja za prevazilaženje ovih problema, da pokaže potrebe pacijenata koji su na početku lečenja i da istraži stvarnu situaciju u praksi.

Nakon završenog upitnika svi ispitanici mogli su da napišu komentar ili sugestiju u vezi sa prvim konsultacijama.

Tačno 1630 pacijenata obuhvaćeno je ovim istraživanjem (890 iz Srbije i 740 iz drugih evropskih zemalja). Ukupno 54 lekara specijalista infertiliteza popunilo je upitnik na srpskom ili engleskom jeziku.

Vrlo je bitno na početku napomenuti da je najveći broj ispitanih bio iz Srbije, a ispitanici iz ostalih zemalja su iz: Grčke, Irske, Velike Britanije, Rumunije, Češke, Finske, Hrvatske, Makedonije, Holandije, Bosne i Hercegovine, Francuske, Mađarske i mnogih drugih zemalja. Na ovaj način dobijamo jedan opšti uvid u stanje komunikacije između pacijenta i lekara na prvim konsultacijama sa istaknutim glavnim tačkama na svim nivoima.

Na ESHRE konferenciji 25. juna 2019. , Sandra Jovanović, predsednica Udruženja Šansa za roditeljstvo, predstavila je u svom izlaganju deo opsežnog istraživanja o komunikaciji između pacijenata i lekara u toku prvih IVF konsultacija. Deo ovog izlaganja prenosimo kako bismo vas uputili u to koji su to najčešći problem u komunikaciji sa IVF stručnjakom već na prvim konsultacijama

Kako komunikacija na prvim konsultacijama može biti problem?

Na osnovu istraživanja zaključili smo da problemi u komunikaciji između lekara i pacijenata mogu da utiču na kvalitet lečenja, na postavljanje dijagnoze, na tok IVF procedure, na povećan strah od nastavka lečenja, ali i na kvalitet života pacijenata. Na prvim konsultacijama lekar ostavlja utisak na pacijenta koji je jako bitan za dalju izgradnju poverenja. Svaki deo ovih prvi konsultacija je bitan. Na poverenju se gradi budući odnos. Prve konsultacije i komunikacija sa IVF stručnjakom svakako utiču na sam izbor pacijenata gde će nastaviti lečenje, što znači da direktno utiču i na sam izbor klinike i lekara. Na početku ćemo odmah dati par saveta, a to su: objektivnost, iskrenost i empatija. Posebno ćemo podvući da je potrebno da obe strane aktivno slušaju – što znači da specijalista mora slušati pacijente, a pacijenti moraju slušati i čuti lekara.

Postoji grupa lekara koja ne komunicira aktivno na konsultacijama s pacijentima – pregledava analize, postavlja pitanja koja su bitna za dalje lečenje, ali ne pokazuje adekvatnu empatiju za konkretni slučaj. Pacijenti se onda osećaju nesigurno. Ukoliko sa pacijentima ne komunicirate gledajući ih u oči i puštajući ih da vam ispričaju svoju priču, već ste kao lekar prezauzeti postavljanjem anamneze i nemate dovoljno vremena za slušanje njihove priče – velika je verovatnoća da nećete steći njihovo poverenje, te da vam se oni zbog toga neće vratiti.

Znači, komunikacija na prvim konsultacijama jako je bitna – kako za pacijente tako i za lekara.

PACIJENTI

Ko su u stvari ispitani?

Nije neočekivano da je najveći broj ispitnika ženskog pola – čak 96%. Žene češće istražuju o lečenju i načinima lečenja, više se informišu i često su postavljene u fokus interesovanja, što se ovim istraživanjem u potpunosti i pokazalo. Interesovanje žena često se ne završava na pretragama, vrlo često su članice

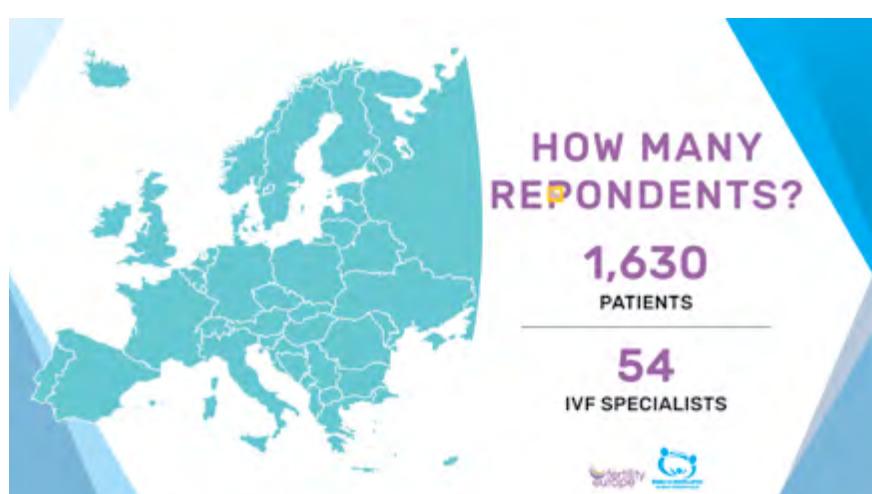
društvenih grupa za lečenje neplodnosti, aktivne su u deljenju informacija i pružanju pomoći, mnogo više od muškaraca. Takođe, žene češće iniciraju početak lečenja i javljanje lekaru na prve konsultacije, ali i aktivno vode razgovore na prvim konsultacijama.

Kada su godine u pitanju – više od polovine ispitanih je starosne dobi od 36 do 40 godina, ostali ispitani su starosne dobi do 35 godina. Ovo nam pokazuje da najveći broj žena i muškaraca koji se suočavaju s problemom neplodnosti i koji traže pomoći IVF stručnjaka jeste u reproduktivnom dobu, uzimamo u obzir da su proveli neko vreme pokušavajući da ostvare trudnoću prirodno, tako da nije začuđujuće što je

Kako do informacija o lečenju i kada na lečenje?

Pre nego što pacijenti stignu do IVF specijaliste, neretko se dešava da jedan vremenski period čekaju na prirodnu trudnoću, pa nakon toga odlaze u primarne zdravstvene centre po prvo mišljenje i savet šta dalje jer se trudnoća ne dešava uprkos redovnim seksualnim odnosima. Primarni zdravstveni centri prvi su korak na putu lečenja neplodnosti – oni bi morali da daju osnovne informacije kako bi se pacijenti ohrabrili da krenu dalje – morali bi da dejstvuju brzo, daju prve upute, razjasne nejasnoće u vezi sa lečenjem i analizama.

Ovi brojevi ukazuju na realnu sliku, a to je da se veća pažnja treba posve-

najveći broj ispitnika u starosnoj dobi od 36 do 40 godina.

Koliko dugo se suočavaju s problemom neplodnosti?

Više od 50% ispitanih leči neplodnost do 5 godina, ali je zabrinjavajuća činjenica da postoji grupa žena (ispitnika) koje leče neplodnost duže od 10 godina i to oko 20% njih. Ova činjenica nam pokazuje da neplodnost može biti mukotrpna i duga borba za jedan deo pacijenata. Ipak, moramo reći da se najveći broj suočava sa ovim problemom do 5 godina.

U pitanju su pacijenti koji su uglavnom već imali IVF procedure – čak 84% ispitanih je sa nekim iskustvom u lečenju.

titi primarnim zdravstvenim centrima kako bi put do prvi konsultacija sa stručnjakom bio kraći, a samim tim i lečenje biva kraće i jednostavnije. Vreme je ključno za sve pacijente i ovde igra bitnu ulogu, pa tako put od primarne zdravstvene zaštite do specijaliste infertiliteta mora biti olakšan.

Šta očekuju pacijenti na prvim konsultacijama?

Kada pacijenti dođu na prve konsultacije kod IVF stručnjaka, uglavnom su već suočeni s tim da imaju problem sa začećem. Ukoliko prvi put imaju razgovor sa IVF stručnjakom javljaju se strah i neverica, nerazumevanje same procedure ili ponekad neprihvatanje daljeg lečenja,

Konferencija

strah od nepoznatog, tuga, žaljenje, ali i vera u mogućnost rešenja. Svakako su osećanja pomešana, a nade i očekivanja ponekad velike.

Svi ispitanici su na pitanja o prvim konsultacijama odgovarali bez obzira na to da li su im prve konsultacije uopšte ili su prve konsultacije sa određenim lekarom u određenoj klinici.

Svega 10% u potpunosti razume šta treba da radi nakon završenog prvog razgovora, ostalima nedostaje više pojašnjenja koje traže na internetu – pa čak 90% njih posle prvih konsultacija pretražuje na Googlu pojmove koje su prvi put čuli na konsultacijama. Jasno je da lekare pacijenti ne razumeju dovoljno jasno i da im je potrebna veća posvećenost i više objašnjenja.

Da li se pacijenti plaše?

Mogli bismo reći da se pacijenti plaše prvog razgovora sa IVF stručnjakom. Strah verovatno potiče iz iščekivanja i postavljanja dijagnoze, zatim iz nedovoljnog poznavanja samog lečenja i tretmana i iz neizvesnosti. Na tom putu IVF stručnjak mora biti osoba koja će razgovorom, gestikulacijom i činjenicama pomoći pacijentima da prebrode ovaj strah. Na strah utiče i atmosfera u kojoj se nalaze, stav lekara i način njegove komunikacije, kao i sama posvećenost lekara dvosmernoj komunikaciji i razgovoru.

Zabrinjavajuća je činjenica da se čak 49% pacijenata plaši – osećaju strah pri prvom razgovoru sa lekarom, a čak 70% ispitanika se ne oseća slobodno da postavi bilo koje pitanje na prvim konsultacijama. Dobili smo još neke rezultate u vezi sa strahom koji pacijenti osećaju. Naime, 39% ispitanika smatra da im je potrebna veća podrška od strane lekara u toku samog IVF procesa i to već na prvim konsultacijama. Mogli bismo reći da je neophodna veća empatija.

Šta u stvari pacijenti biraju kad biraju IVF stručnjaka za prve konsultacije?

Biraju:

- preporuku (60%)
- profesionalnost tima (58%)
- kredibilitet klinike (50%)

Preporuka je svakako bitna za prvu odluku. Ipak, kompletna komunikacija u toku celokupnog IVF procesa igra veliku ulogu i vodi ka preporuci, ne samo konačan ishod IVF-a. Kredibilitet klinike je na drugom mestu, razumljivo. Naime, profesionalni pristup, jasne informacije koje lako pacijenta upućuju na dalje lečenje, informisano medicinsko osoblje, podrška, čak i izgled same klinike i čekaonice

drugom mestu su detaljne informacije o lečenju, a na trećem - profesionalna i kvalitetna usluga.

IVF STRUČNJACI

Kada je u pitanju istraživanje koje je obuhvatilo ispitivanje mišljenja lekara o prvim konsultacijama sa pacijent-

utiču na kredibilitet klinike, smanjenje straha kod pacijenata i osećaj sigurnosti. Ovaj kredibilitet u potpunosti se oslanja na profesionalnost tima jer su povezani u svakom segmentu.

Šta dobiju na prvim konsultacijama?

Očekivanja pacijenata su, kao što smo videli, velika, ali šta je ono što oni, u stvari, dobiju od informacija, šta kažu rezultati? Dobijaju delimične informacije o svom problemu – čak 66% je dobilo delimične informacije o samom IVF tretmanu i nastavku lečenja, a 22% skoro nikakve informacije. Sada je možda razumljivije zašto pre i nakon prvih konsultacija pacijenti osećaju strah. Informacije moraju biti detaljne i moraju obuhvatiti sve sfere lečenja i tretmana.

Šta je pacijentu najbitnije u toku prvih IVF konsultacija?

Ovde bismo izdvojili dominantnu činjenicu da je pacijentima najbitnija apsolutna posvećenost njihovom problemu, tek na

ma, najveći broj lekara koji je popunio upitnik ima više od 10 godina iskustva u IVF tretmanima. Ova činjenica nam je od velikog značaja, s obzirom na to da sada znamo da je većina lekara sa iskustvom. Upitnik su popunili lekari iz Srbije, Švedske, Italije, Hrvatske, Rumunije, Makedonije, Grčke, Bosne i Hercegovine, Austrije, Češke, Portugalije... Rezultati obuhvataju jedan opšti presek na nivou Evrope.

IVF stručnjaci smatraju da pacijenti nisu dovoljno obavešteni o samoj IVF proceduri i da na prve konsultacije dolaze bez osnovnog znanja o tome što ih čeka. Čak 67% lekara smatra da pacijenti treba da budu pripremljeniji, ali ne kažu na koji način se pacijenti moraju pripremiti – da li samoinformisanjem ili uz pomoć informacija koje im daju lekari u primarnim zdravstvenim centrima.

90% lekara smatra da im pacijenti postavljaju dovoljno detaljna i jasna pitanja u vezi sa daljom procedurom i lečenjem. IVF stručnjaci smatraju da dosta vreme-

na posvećuju pacijentima na prvim konsultacijama – da konsultacije traju duže od 20 minuta i da daju sve neophodne informacije.

Takođe, generalno mišljenje lekara je da se pacijenti kasno javljaju specijalisti za infertilitet – čak više od 80% lekara to smatra. Lekari nisu jedinstveni kada je u pitanju dr Google, pa je tako 50 % odgovorilo da ne zna da li im je dr Google saveznik ili protivnik, a druga polovina je u potpunosti podeljena – 25% smatra da je Google saveznik i da im pomaže u lečenju, dok 25% smatra da im je u potpunosti protivnik i da pacijenti dobijaju pogrešne informacije.

Rekli bismo da lekari od pacijenata, već na prvim konsultacijama, očekuju apsolutno poverenje, kaže istraživanje, a većina smatra da pacijentima daje dovoljnu podršku u toku samog IVF procesa.

Zanimljivo je da su lekari uglavnom svesni nedostataka u prvoj komunikaciji sa pacijentom. Oni smatraju da komunikacija u toku prvih konsultacija mora biti na višem nivou.

Na kraju dajemo par opštih saveta kako bismo uticali na poboljšanje komunikacije.

Komunikacija mora biti dvosmerna – slušajte jedni druge (i lekar pacijente i pacijenti lekara).

- Poverenje je važno.
- Iskrenost je važna.
- Osećanja su važna.

Kako poboljšati trenutnu situaciju?

- Oslušnuti potrebe pacijenata – dozvoliti im da se osećaju slobodno da iskažu svoja osećanja.
- Posvetiti više pažnje prethodnim analizama i eventualnim postupcima – metodama lečenja, analizama, eventualnom neuspehu.
- Pružiti više razumevanja za njihov problem, koliki god i kakav god on bio.
- Odgovoriti na sva pitanja u vezi sa postupkom i lečenjem, koliko god ona detaljnija bila – detaljno objasniti svaki naredni korak u lečenju.
- Razgovarati sa pacijentima bez žurbe.

IVF SPECIALISTS BELIEVE THAT COMMUNICATION DURING THE FIRST CONSULTATION SHOULD BE AT A HIGHER LEVEL

- Pružiti im koliko god je to moguće kvalitetnu i profesionalnu uslugu – ovo se odnosi na celokupan IVF tim.
- Apsolutno se posvetiti njihovom problemu u vreme konsultacija i to bez upoređivanja sa drugim pacijentima i bez navođenja primera – svako je jedinstven.
- Dati konkretni i jasan predlog za nastavak lečenja sa eventualnom konkretnom prognozom uspeha i mogućim problemima sa kojima će se eventualno susresti.
- Biti prijatan u razgovoru, dostupan i saradljiv.
- Po mogućstvu organizovati prijatan ambijent i atmosferu.

Šta poručujemo pacijentima?

- Da se više i sami informišu o samoj IVF proceduri.
- Da imaju strpljenja.
- Da imaju poverenje u izabranog lekara.
- Da se što je moguće ranije jave lekaru specijalisti kako bi se njihov problem lakše rešio – da ne čekaju puno.
- Da veruju IVF timu.
- Da razumeju da uspeh IVF ne zavisi samo od specijaliste, embriologa, tima...
- Da su prve konsultacije samo početak lečenja i da ih čekaju još mnogi koraci kao nastavak lečenja, te da nije moguće ponekad za tako kratko vreme stići pravu sliku i pravo poverenje.

Komunikacija na prvim konsultacijama od ključnog je značaja kako za pacijente tako i za IVF stručnjaka. Za pacijente je ovo jedno stresno i emotivno iskustvo – samo suočavanje s problemom neplodnosti, kao i suočavanje sa mišljenjem specijaliste infertiliteta. Za IVF stručnjaka je dobra komunikacija s pacijentom osnova za dobro postavljanje dijagnoze i pružanje adekvatne pomoći. Na prvim konsultacijama stiče se prvi utisak i vrlo je bitno već pri prvom susretu stići početno poverenje koje je rezultat dobre komunikacije. Prva impresija je, svakako, početak izgradnje poverenja, a poverenje je posledica dobre komunikacije. Svakako da postoje brojni načini kako da poboljšamo poverenje i ovo istraživanje se bavilo upravo ovom temom, ali je na kraju proizašlo nekoliko bitnih saveta i preporuka. Ukoliko poželimo da sve preporuke sumiramo u jednoj reči, ta reč bi bila POVERENJE. Poverenje je ključ uspeha.

EMBRYOLAB
CENTAR ZA ASISTIRANU
REPRODUKCIJU

Preimplantaciona genetička dijagnoza: 30 godina neprestane dinamike

Alexia Chatziparasidou

MSc, Sr. Klinički Embriolog,
Direktor embriološke laboratorije
klinike Embryolab,
Suosnivač i direktor Embryolab Academy

Godina 1989 je prekretnica za istoriju asistirane reprodukcije. To je godina kada je objavljeno rođenje prve bebe nakon primene Preimplantacione Genetičke Dijagnoze (PGT). Od tog trenutka roditelji nosioci genetičkih oboljenja i roditelji sa povećanom verovatnoćom da dobiju dete koje boluje od nekog poremećaja u hromozomima imaju mogućnost da urade vantelesnu oplodnju i ispitaju svoje embrione tj njihove genetičke karakteristike i da embriotransferom vrate u matericu samo zdrave embrione. Na taj način zahvaljujući nauci i Preimplantacionoj Genetičkoj Dijagnostici na hiljade zdrave dece je rođeno širom sveta.

Ovaj metod preporučuje se parovima koji:

- su nosioci neke promene u genima i postoji mogućnost da dobiju dete koje će bolovati od određenog genetičkog poremećaja.
- imaju istoriju pobačaja nakon ostajanja u drugom stanju prirodnim putem ili nakon vantelesne oplodnje
- imaju istoriju ostajanja u drugom stanju ili rođenja deteta sa hromozomskim anomalijama
- imaju istoriju više neuspešnih pokušaja vantelesne oplodnje.

- kada je majka starija od 38 godina i zbog toga se susreće sa povećanom verovatnoćom dobijanja embriona sa hromozomskim anomalijama koji dalje utiču na povećanje šanse za pobačaj.
- kada otac ima loš kvalitet uzorka sperme ili ima dijagnostifikovanu azospermiju.

Poslednjih godina napravljeni su značajni pomaci u polju kriobiologije i uslovima laboratorije gde se embrioni uzgajaju i sve to uticalo je značajno na poboljšanje metoda Preimplantacione Genetičke Dijagnoze i povećanje uspešnosti iste. Sve više parova iz celog sveta odlučuju se za Preimplantacionu dijagnostiku kako bi povećali sebi šanse za ostajanje u drugom stanju i smanjili šanse za pobačaj.

Preimplantaciona genetička dijagnostika je nauka koja je saveznik parovima koji se suočavaju sa povećom opasnošću da dobiju dete koje boluje od neke bolesti. To je nauka koja se razvija i stalno unapređuje kroz dobijanje sve boljih rezultata. Nauka koja daje nadu milionima parova širom sveta.

Ethnikis Antistaseos 173-175
55134 Solun, Grčka

www.embryolab.eu
e-mail: info-sr@embryolab.eu

Kontakt
telefoni +30 2310 473000
+30 6943 008060
+30 6995 615485

BENEFICIJE ZA RANE PRIJAVE DO **30_09_2019**

WORKSHOP
**NAJBOLJA PRAKSA
IZ PGT
BIOPSIE
EMBRIONA**

7-8 DECEMBAR 2019

**REGISTRUJTE
SE ODMAH!**

Veliko nam je zadovoljstvo što možemo da vas pozovemo u Solun, Grčku kako bi ste učestvovali u Hands-on Workshop "Best Practices in PGT" organizovanom od strane Embryolab Academy 7-8 Decembra 2019.

Ovaj dvodnevni workshop dizajniran je za kliničke embriologe, genetičare i laboratorijske tehničare koji žele da poboljšaju svoje znanje i bolje shvate prednosti koje pruža PGT. Predavanja će biti održana od strane eksperata koji su aktivno uključeni u postavljanje, vođenje i praćenje PGT programa i obezbediće praktični pristup svakodnevnoj primeni PGT.

Specijalni naglasak je na demonstraciji i hands-on praksi biopsije blastocista, tubingu, vitrifikaciji/odmrzavanju biopsiranih blastocisti i interpretaciji genetičkih rezultata.

Ograničen je broj učesnika kako bi imali maksimalan pristup hands-on praksi i interakciji sa embriologima.

Radujemo se viđanju i očekujemo vas na Hands-on Workshop "Best Practices in PGT".

Više informacija možete pronaći na linku:

<https://embryolab-academy.org/best-practices-in-pgt>

EMBRYOLAB
CENTAR ZA ASISTIRANU
REPRODUKCIJU

SOLUN, GRČKA

Klinika Embryolab je prvi centar medicinski asistirane reprodukcije u Grčkoj koja je dobila sertifikat od 2007. godine pa sve do danas ISO9001:2015, EN 15224:2016 od institucije za sertifikovanje Bureau Veritas Certification.

Takođe, dobili smo sertifikate o radu u skladu sa važećim zakonodavstvom Grčke PD 1 18/2/16. KYA 2639 8/12/15.

Pružamo kompletну uslugu asistirane humane reprodukcije, banke krioprezervacije i banke doniranih jajnih ćelija i uzoraka sperme, u skladu sa uslovima Nacionalne institucije za medicinski asistirani humanu reprodukciju. Na klinici Embryolab nalazi se tim ljudi koji u svakom

trenutku poštuje i veruje u vaš san. Tim koji je posvećen vama i primeni stečenog znanja, a sve u želji da promeni vaše živote, da uveća vašu porodicu, da ostvari vaš san.

EMBRYOLAB
CENTAR ZA ASISTIRANU REPRODUKCIJU
Leoforos Ethnikis Antistaseos 173-175, 551 34 Solun
Tel 0030 2310 473000, info-sr@embryolab.eu
www.embryolab.eu

ČETVRTI POKUŠAJ VANTELESNE OPLODNJE O TROŠKU GRADA BEOGRADA

Intenzivnim zalaganjem Udruženja Šansa za roditeljstvo za jednakost svih lokalnih samouprava, Skupština grada Beograda izglasala je da parovi koji žive na teritoriji Beograda mogu da apliciraju i za četvrti pokušaj vantelesne oplodnje o trošku grada Beograda. Odluka o finansiranju troškova za ovaj četvrti pokušaj vantelesne oplodnje za parove podrazumeva da će za tu namenu biti izdvojeno 30 miliona dinara.

Gradonačelnik Beograda, Zoran Radojičić, koji je pokrenuo inicijativu za pomoć parovima koji nemaju dece, rekao je u obraćanju odbornicima da se usvajanjem tog predloga pomaže parovima da dobiju dete i ujedno daje doprinos strategiji naše zemlje za povećanje nataliteta.

„Svi koji su u svom okruženju imali ljude koji se bore sa nemogućnošću da dobiju dete, a prema statistici to je svaki šesti par, znaju koliko je snage i ljubavi potrebno da se reši taj problem”, istakao je gradonačelnik.

Opredeljivanjem 30 miliona dinara Grad Beograd pruža šansu parovima koji iza sebe imaju tri neuspela pokušaja vantelesne oplodnje da probaju još jednom da se ostvare u ulozi roditelja. Za ovaj program o trošku Grada moći će da se prijave parovi kod kojih ženski partner ima do 45 godina i to one žene koje do sada nisu rađale, a prijavljeni će morati da imaju prebivalište u Beogradu i državljanstvo Srbije. Detaljne informacije u vezi sa prijavom očekujemo uskoro.

Svaki pomak koji se vezuje za povećanje nataliteta u Srbiji i pronatalitetnu politiku, a posebno oni pomaci i koraci koji

se vezuju za poboljšanje uslova lečenja nepoplodnosti u Srbiji, raduju sve članove Udruženja Šansa za roditeljstvo. Bitno je da celokupno društvo bude senzitivno na ovaj problem i da mu se pristupi temeljno i sa puno pažnje. Neplodnost nije problem samo Srbije, svakako, ali je nešto na šta kao društvo možemo uticati, i sa čime se možemo boriti.

Republički fond za zdravstveno osiguranje sada finansira 3 postupka vantelesne oplodnje za prvo i 2 postupka za drugo dete kao i krioembriotransfere. Svakako da je broj postupaka ograničavajući faktor, tako da se nadamo da će sve nadležne institucije zajedno raditi na tome da u Srbiji, na državnom nivou, ne samo lokalnom, bude više finansiranih postupaka.

- **Promotivni program** donacije jajnih ćelija
- Garantovani IVF programi sa **povraćajem do 50% novca**
- **100% rođenje deteta** iz 4 embrio transfera
- **Kombinovani program** sa svojim i doniranim jajnim ćelijama
- Program usvajanja embriona
- **SUROGAT PROGRAMI** uz **koordinatora na vašem jeziku**

office@link4med.com
+381.64.888.6013
www.link4med.com

**Link4
Med**

LAKŠE DO GyinoS ŽELJENE TRUDNOĆE

Povećava kvalitet jajnih ćelija

*Salvatore Giovanni Vitale, et al., International Journal of Endocrinology, Volume 2016, Article ID 4987436, 9 pages

Povećava broj spontanih ovulacija

*Constantino D, et.al. Eur Rev med Pharmacol Sci 2009;13, 105-110

Značajno smanjuje broj doza FSH za kontrolisano ovarijalnu hiperstimulaciju

*Ciotta L, et al. Eur Rev Med Pharmacol Sci 2011; 15:509-514, Unfer V, et al. Gynecol Endocrinol 2012; 1-7

Povećava šanse za zatrudnjivanjem prirodnim putem ili uz pomoć neke od asistiranih reproduktivnih tehnika

*Morgante G, et al Fertil Steril 2011;95(8) 2642-4;
Lissi F, et al., Jreprod Biol Endocrinol 2012;10:52

PORUČITE PREKO SAJTA

Kristina Savić

Čuvam mesto u srcu za nekog ko možda nikada neće doći

Kristina Savić iz Duvaništa kod Šapca više od svega želi da postane majka iako nema matericu i ne može da rodi dete. Ima 34 godine i jedna je od 5.000 žena u Srbiji koje imaju isti problem. O ovoj temi i dalje se šapuće. I sama IVF procedura i dalje je tabu u Srbiji, o donaciji se i dalje pojavljuju oprečna mišljenja, a o surogatu se i ne zna dovoljno. Neretko se ova tema stavlja u negativan kontekst, a o njoj često govore ljudi koji ne znaju dovoljno. Zato smo odlučili da sa Kristinom razgovaramo otvoreno na ovu temu

Objasnite nam kako ste saznali da ste rođeni bez materice?

Zbog izostanka mesečnog ciklusa roditelji su me odveli na pregled. Imala sam 17 godina. Činjenica da ja još uvek nisam imala menstrualni ciklus, a moja sestra bliznakinja jeste, zabrinula je roditelje. MRKH sindrom (Majer Rokitanski Kuster Hauser sindrom) se najčešće tako i otkriva. Ultrazvukom je ustanovljeno da uterus (materica) u celosti nedostaje.

2. Kako ste se nosili sa tim saznanjem?

Shvatila sam da sam drugačija, ali mislim da tada nisam bila svesna koliko će me to kasnije boleti. Bilo je teških trenutaka, nisam se mirila sa tim. Trebalo mi je snage da naučim da se radujem

kad neko u mojoj blizini rodi bebu, moja sestra je rodila tri sina, nikada je nisam pitala ništa o porođaju, ni danas...a ona sama nije htela da me povređuje. Ja sam srećna tetka, prevazišla sam svaku krizu uz pomoć osoba koje me vole.

Kako izgleda podrška koju dobijate od partnera?

Imam divnog supruga, naša ljubav je ogromna, velika je sreća sresti osobu koja vas voli i prihvata bez obzira na sve. Pokazuje mi ljubav, uz mene je, ne dopušta mi da padnem, hrabri me. Osećam se zaista posebno pored njega, nikada me nije povredio, nikada nije učinio ili rekao nešto zbog čega bih mislila da sam manje vredna žena jer ne mogu da rodim.

Kako žena doneće odluku da joj je potrebna surogat majka?

Put do materinstva za žene sa MRKH sindromom do pre par godina nije postojao, a onda se dogodila transplantacija, zatim je zakonski omogućeno surogat materinstvo u pojedinim državama. Postala sam svesna da su to samo dve opcije i jednu sam morala izabrati.

Zašto surogat, a ne transplantacija materice?

Razmišljala sam o transplantaciji, za taj proces potrebno je, takođe, mnogo novca, ali pošto ni moja sestra ni moja majka nisu mogle da budu donori, a država ne nudi apsolutno nikakvu pomoć, ipak sam se odlučila za surogat. Kada je urađena prva transplantacija u Beogradu, nadala

sam se da će Ministarstvo zdravlja oformiti fond za žene kojima je potreban ovakav vid lečenja i da ćemo sve imati jednaku šansu, jer ipak je to veliki uspeh i ne treba da se dogodi samo jednom kod nas. Zbog svega toga izabrala sam surrogat, suprug se složio sa mnom. Svakako - da sam imala podršku države, ne bih razmišljala, izabrala bih transplantaciju.

Kako je reagovala Vaša okolina kada ste izašli u javnost?

Čestitaju mi na hrabrosti i to mi daje snagu. Ima i onih koji se čude svemu tome, a nažalost, i onih žena koje ne znaju šta je uterus, pa mi savetuju vantelesnu oplodnju, vraćare i tome slično. Tužno je što žene nisu dovoljno informisane o svom telu, a ovo može svakom da se desi.

PLAŠITE LI SE OSUDE DRUŠTVA?

Ne plašim se osude, ne radim ništa što povređuje druge i zato nemam čega da se stidim, samo se borim za svoju sreću, može li iko to da mi zameri? Ne obraćam pažnju na ljudе koji ne razmišlјaju o tuđim osećanjima, bitno mi je mišljenje osoba zbog kojih se osećam srećno, bitni su mi prijatelji i ljudi koji imaju osećaj za tuđe emocije.

Odakle crpite energiju za nastavak ove teške borbe?

Imam to mesto u srcu koje je prazno, koje čuvam za nekog ko možda nikada neće doći, odatle je snaga, ne želim da ostane prazno, moje je da se borim i ako nemam matericu, moja želja da imam dete ništa nije drugačija od želje osoba koje su zdrave, kojima priroda nije uskratila tu mogućnost.

DA LI STE LAKO DOŠLI DO INFORMACIJA KADA JE SUROGAT MATERINSTVO U PITANJU?

O tome sam nekada samo čitala i za mene je to bilo samo maštanje, ali sam nedavno upoznala osobu sa istim nedostatkom koja se ostvarila kao roditelj, putem surrogat materinstva. Na sreću kod nas postoji agencija gde su nam detaljno pružili potrebne informacije. Nisam jedina iz Srbije, postoje parovi koji su uspešno završili taj proces.

Osećate li se zapostavljeno od strane države u kojoj živite i radite?

Osećam se zapostavljeno od strane države. Žene bez materice nemaju nikakvu mogućnost kod nas jer ne postoji zakon koji i njih uključuje, one kao da ne postoje. Znači li to da sad sve treba da se pomirimo sa tim, ko ima pravo da mi oduzme moje pravo da budem roditelj, ko ima pravo da me liši bilo kakve šanse i mogućnosti? Ja sam žena bez materice i meni je potreban način lečenja, surrogat i transplantacija su te mogućnosti, ali bez pomoći države - mi smo same.

Prema Vašoj proceni, koliko žena u Srbiji ima isti problem kao Vi?

Ja sam u kontaktu sa 30-tak žena samo iz Srbije, neke su već prošle 50 godina, ne znam tačan broj, ali znam da ćute zbog predrasuda, straha od odbacivanja itd. Teško je nositi se sa tim. Jedna u 5000 beba rodi se sa tim nedostatkom i sve mi to otkrijemo na skoro isti način i u skoro istim godinama.

Koliko novca je potrebno skupiti da bi se proces sa surrogat majkom uspešno završio?

Za program sa sopstvenim jačnjim ciljima potrebno je 38.000 evra, pa čak i više. Mi smo izabrali taj program.

Plašite li se postupka sa surrogat majkom? Ako da, zašto?

Priznajem da se plašim, a ko se ne bi plašio! Ne mislim o tome da će surrogat majka hteti da zadrži dete, to je zakonski uređeno, nije kao nekada kada je to bilo na samom početku. Žene koje se odlučuju na taj korak, prolaze niz testova, one moraju da budu svesne i same odluče da to žele, znači ne može to tek tako i ne može niko da ih natera. Strahujem da li će trudnoća proći u najboljem redu. Upoznaću ženu koju ću izabratи da nosi naše dete i želim da ona vidi koliko nam to znači.

DA LI STE RAZMIŠLJALI O TOME KAKO ĆETE SVOM DETETU REĆI DA JE ROĐENO UZ POMOĆ SUROGAT MAJKE?

Da reći ću svom detetu da smo ga dobili putem surrogat materinstva, ali i za to postoji vreme kada treba i kako saopštiti detetu da je to bio jedini način da ga roditelji dobiju.

Ljubav je pokretač svega i ja se uvek oslanjam na ljubav i na lepe reči i samo time se vodim. Ne mislim da je to nešto o čemu ne treba pričati.

“Medico-S” - jedna od najuspješnijih klinika vantelesne oplodnje

Gradimo porodicu srećnih roditelja i beba

Zdravstvena ustanova „Medico-S“ danas je vodeća klinika za liječenje neplodnosti i procedure biomedicinski potpomognute oplodnje u BiH. Od 2003. godine, kada je osnovana klinika, pa do danas, „Medico-S“ postao je medicinski centar koji pruža visok kvalitet medicinskih usluga sa naglaskom na reproduktivno zdravlje, uz vrhunski tim doktora različitih specijalizacija, kliničkih embriologa, sestara i tehničara

Tokom svog rada ZU “Medico-S” obavila je više od 1 200 uspješnih procedura i pomogla rođenju isto toliko beba. Snagu “Medico-S” tima čine iskusni domaći i regionalni stručnjaci na čelu sa prof. dr Sanjom Sibinčić.

“Mi smo postepeno rasli kao i broj naših pacijenata, te smo danas jedan savremen, moderan centar koji je u prilici da ponudi potpuno drugačiji vid zdravstvene zaštite. Neprestano podizemo kvalitet naših usluga i pratimo najnovija svjetska dostignuća na polju humane reprodukcije u namjeri da doslijedno slijedimo našu misiju i gradimo najveću porodicu srećnih roditelja i beba rođenih vantelesnom oplodnjom, na ovim prostorima”, kaže

prof. dr Sanja Sibinčić, osnivač i šef IVF tima ZU “Medico-S”.

Neke od novina u radu Zdravstvene ustanove „Medico-S“ odnose se i na svakodnevnu saradnju sa stručnjacima grupacije Pronatal iz Češke budući da je ova zdravstvena ustanova više od godinu dana članica jednog od najvećih IVF centara u Evropi.

“Zahvaljući partnerstvu sa grupacijom Pronatal, od aprila prošle godine do danas, dodatno smo unaprijedili rad naše zdravstvene ustanove i proširili IVF tim sa domaćim i regionalnim stručnjacima koji su svoja znanja sticali u vodećim centrima reproduktivne medicine u Evropi”, istakla je prof. dr Sanja

Sibinčić naglašavajući da je prošireni tim biologa – embriologa koji su svoja doktorska zvanja stekli u inostranstvu. ZU “Medico-S” pruža široki raspon usluga i individualni pristup svakom pacijentu, potpuno svjesna činjenice da je put do potomstva i put do zdravlja moguć uz obostranu saradnju i povjerenje.

ZU “Medico-S”, članica grupacije Pronatal Jovana Dučića 68, Banja Luka

www.medico-s.com

FB @ZdravstvenaUstanovaMedicoS

NE OSLANJAJMO SE SAMO NA ASISTIRANU REPRODUKCIJU

O svojoj karijeri, porodici, kao i o vrednostima današnjeg društva, sa nama je razgovarala dr Nicole Mardešić iz klinike „PRONATAL“

Kada ste odlučili da ćete studirati medicinu?

U mojoj porodici su svi lekari, ovaj poziv me je oduvek privlačio i već kao dete sam bila svesna toga, da ću i ja biti lekar.

Izabrali ste specijalizaciju reproduktivne medicine. Zašto?

Privukla me je oblast - ginekologija i akušerstvo. Tata je u međuvremenu osnovao IVF centar „PRONATAL“, tako da mi je, sticajem okolnosti, bilo jasno kojim putem treba da idem.

Kako uspevate raditi tako odgovoran posao, biti domaćica, majka, a uz to i tako fantastično izgledati?

Hvala. Moram priznati, nije lako. To zahteva disciplinu, planiranje, perfektnu logistiku, ali pre svega, pomoći. Osim muža, pomaže mi i dadilja. Istina je da dobru i odgovornu dadilju nije lako naći, ali imali smo sreće.

Vaš otac, dr Tonko Mardešić, vrhunski je stručnjak na području IVF. Razgovarate li na ovu temu?

Svaki dan. Tata mi je uzor i njemu najviše verujem. Ako ni zbog čega, onda zbog toga što je u Češkoj najbolji. Ima običaj reći da bi dobar lekar trebalo da bude spretan u rukama i znati razgovarati sa ljudima. A meni je rekao da sam spretna i da znam da razgovaram. Puno mi to znači.

Dobili ste decu relativno rano i dobar ste primer pacijentkinjama.

Čim sam našla svog „princa“ i obezbeđila osnovno, nije bilo razloga da odugovlačimo. Stariju kćer sam rodila sa 29 godina, a mlađu 4 godine kasnije.

Imali ste idealne uslove?

Nisam. Uvek postoji nešto što niste stigli uraditi pre dolaska bebe. Ako žena ima odgovarajućeg partnera, neka ne odugovlači. Ne treba na materinstvo gledati kao na prepreku, već kao na životnu misiju, za koju su nam odbrojani dani.

Kažite nam nešto više o sportu kojim se bavite.

Sport obožavam. Instruktor sam European Tae Bo, treniram i druge sportske discipline, koje nudi EFPE. Zbog nedostatka vremena sam to u zadnje vreme morala svesti na minimum. No, svaki dan nakon posla odlazim u teretanu. To je moj relaks.

Kako Vi vidite razvoj reproduktivne medicine?

U početku je IVF bila uglavnom za žene koje nisu imale jajovode. Zahvaljujući razvoju i poboljšanju tehnike, metode IVF koriste i parovi kojima ne polazi za rukom da začnu prirodnim putem. Izazov je lečenje žena u starijoj reproduktivnoj dobi.

Mogu li žene iznad 40. zatrudneti sa vlastitim jajašcima?

Rezerve jajašaca su u tim godinama ograničene. Isto je i sa kvalitetom. Onima, kojima ne polazi za rukom da zatrudne sa vlastitim jajašcima, preporučujem donaciju. Donorce su mlade, zdrave žene i šansa za trudnoću i porod zdrave bebe je izrazito veća.

Zašto žene odlažu materinstvo?

Može da se radi o ženama koje nemaju odgovarajućeg partnera ili o ženama koje imaju decu iz prvog braka, a sa novim partnerom ponovo žele potomka. Takođe, ima i žena koje se oslanjaju na reproduktivnu medicinu. Ali, da budem korektna, moram reći da ima dosta mlađih žena kod kojih su krivci za neuspeh i drugi, razni faktori. Zbog toga bih, s obzirom na vantelesnu oplodnju i hormonalno lečenje, htela apelovati na žene da

obave potrebne pregledе na vreme. Reproduktivna medicina je danas na veoma visokom nivou, ali nismo čarobnjaci.

Kada bi žene trebalo da rađaju?

Bilo bi idealno kada bi prvu bebu rodile do 30, i ranije. Kada se radi o porodu prvog deteta - ni ne znate šta vas čeka. Vremena su teška, teraju nas da o svemu previše razmišljamo i na kraju nam preostane samo to, da se oslanjamo na čuda medicine. Bojim se da će se u budućnosti na reproduktivnu medicinu oslanjati sve više mlađih parova.

Koja je vaša poruka ženama?

Neka ne odlažu trudnoću. Ako im ne polazi za rukom da zatrudne, neka se na vreme pregledaju u nekom od specijalizovanih IVF centara. Neka žive zdravo. Time će dobiti psihičku ravnotežu koja će im sigurno pomoći na teškom putu da se ostvare kao majke.

Condensyl

NATURAL ▲ BALANCE

Kome je namenjen? Condensyl je veoma efektan kod problema muškog steriliteta – smenjene rezerve i/ili pokretljivosti sperme. Uravnotežava sredinu u kojoj se proizvode i sazrevaju spermatozoidi, čime značajno poboljšava mušku plodnost.

Kako deluje? Condensyl je indirektni antioksidant. Za razliku od direktnih antioksidanata (vitamina A, C, E, selena i flavonoida), indirektni održavaju balans antioksidativnog potencijala sperme. Nema efekata vraćanja simptoma (redukcioni stres).

Način primene? Za najbolje rezultate, preporučena doza je 1 tableta 2 puta dnevno, najkraće 4 meseca primene za pun efekat. Nema ograničenja u trajanju terapije.

Svojstva? Condensyl je nastao proizvodnjom visokog kvaliteta, po principima dobre proizvodne prakse i temeljnih istraživanja.

IMPRYL®

Kome je namenjen? Ženama i muškarcima u procesu asistirane oplodnje, u slučajevima uznapredovale reproduktivne starosti i/ili slabije ovarijalne rezerve. Učinkovit kod problema poput PCOS-a, poremećaja metabolizma homocisteina, menopauza, dijabetes tipa 2, neurodegenerativnih oboljenja, kod sportista, vegana i vegeterijanaca. Efektan kao priprema pre začeća kod oba partnera i tokom trudnoće žene. Pruža zaštitu od oksidativnog stresa i doprinosi normalnoj plodnosti i reprodukciji.

Kako deluje? Impryl je dodatak ishrani, potpora balansiranoj ishrani, tzv. mediteranska dijeta u tabletama. Sadrži nutritivne supstance koje su deo normalne ishrane i metabolizma: betain, cistin, cink, nijacin, folna kiselina, vitamine B12, B6 i riboflavin.

Način primene? Preporučena dnevni doza je 1 tableta dnevno sa obilnom količinom vode, između obroka.

Svojstva? Svi sastojci se nabavlaju kod kvalifikovanih proizvođača iz EU i SAD kako bi se osigurao najviši kvalitet i pouzdanost. Proizvod je testiran pre stavljanja u promet i u okviru programa stabilnosti. Prirodni balans, bez lakoze i glutena.

VERIFIED®

ekspertski prenatalni test 3. generacije

Važno je znati.

IDEALAN ZA VISOKORIZIČNE I VTO TRUDNOĆE

Neinvazivan i pouzdan

Ekspertski VERIFIED prenatalni test, zahvaljujući najsavremenijoj Illumina platformi koju koristi, otkriva važne informacije o bebinom zdravlju i kod asistiranih trudnoća.

Za razliku od drugih testova na našem tržištu ekspertski VERIFIED test, pouzdane rezultate daje i kod trudnoća nastalih doniranjem sperme, odnosno jajnih ćelija.

BEZBEDAN

VERIFIED ne predstavlja nikakav rizik ni po bebu ni po majku

NEINVAZIVAN

Za VERIFIED test potrebna je samo jedna epruveta krvi majke

99% PRECIZAN

VERIFIED test je preko 99% precizan u otkrivanju Trizomije 21 (Daunov sindrom), Trizomije 18 (Edvardsov sindrom) i Trizomije 13 (Patau sindrom)

SVEOBUVHATAN

Analizira trizomije hromozoma, promene na polnim hromozomima, mikrodelekcije i prikazuje pol bebe

Uživajte u trudnoći već od 10. nedelje

VERIFIED je najnapredniji metod prenatalne dijagnostike kojom se otkrivaju najčešće hromozomske abnormalnosti kod bebe već od 10. nedelje trudnoće.

Preporučuje se kao alternativa amniocentezi i biopsiji horionskih čupica, jer one nose rizik od spontanih pobačaja i rade se u kasnijem periodu trudnoće.

Za više informacija o VERIFIED testu, posetite: www.verified.rs

Beograd

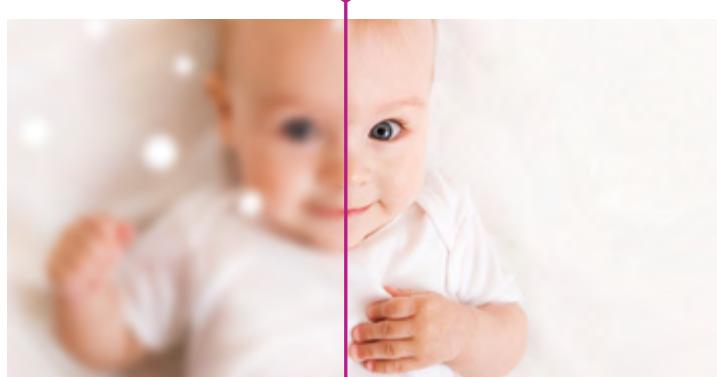
Karađorđeva 89

Tel: 011 414 65 65

Novi Sad

Fruškogorska 24

Tel: 021 31 01 333

Drugi testovi

ciljani prenatalni
neinvazivni testovi

VERIFIED test

tehnologija paralelnog sekpcioniranja
kroz celokupan genom

Magija u trudnoći: DNK bebe u krvi majke

Dok se beba razvija u maminom stomaku, njen DNK preko posteljice dospeva u krvotok majke. Najsavremenija tehnologija omogućila nam je da izdvojimo bebin DNK kako bi otkrili da li je beba hromozomski zdrava.

Metodom masovnog sekpcioniranja celokupnog genoma, dobijamo uvid u svih 46 hromozoma bebe. Zahvaljujući naprednom biologaritmu za izračunavanje rezultata, Verified test možemo koristiti i kod asistiranih trudnoća.

**OSIGURAJTE
BEZBRIŽNU TRUDNOĆU**

VERIFIED 3.0

Powered by

illumina®

Pišem svom mužu...

Dragi moj,

Danas dok ti pišem ovo pismo, sedim pored tebe zagledana u papir, dok na televiziji ide reklama za pelene. Uvek me rastuži baš ova situacija. Kao što znaš, mnogo strana ima neplodnost, mnogo slojeva, mnogo varijanti, mnogo problema. Koliko i kako je neplodnost uticala na naš brak, to najbolje znaš baš ti. To su stvari iza scene, one koje niko ne vidi, koje znamo samo ti i ja. Ponekad ih ne izgovorim jer reči budu suvišne. Ti, naravno, ne čuješ te neizgovorene reči, ali znaš. Poznaješ po koraku, po dubokom uzdahu, po pogledu, po pokretu.

U našem svakodnevnom životu je neplodnost - kod kuće, na poslu, dok sam na kafi s prijateljicama, dok sam u šetnji, na odmoru, dok sam u tvom zagrljaju, dok razgovaramo

o budućnosti, dok razmišljamo o sadašnjosti, dok se sećamo prošlosti.... Neplodnost je naša borba, naš usud i naša kletva. Baš ono što nas spaja i razdvaja na trenutke, kad čutimo i razmišljamo, dok se gledamo u oči. To je stanje sa kojim se suočavamo u svakodnevnim obavezama i brigama. Ovaj veliki teret nosimo kao nevidljivu torbu na leđima u svakom momentu našeg života. Znamo, i ti i ja, da je ishod cele ove borbe neizvestan. Da nema garancije, da nema sigurnog dobitka. Ali kad god potonem tako duboko da ne umem da zaplivam natrag – jedna ruka me uhvati i ne dozvoli da moje telo dotakne dno. Tvoja ruka.

Ti si osoba koja je uvek na drugoj strani stola, koja je sa druge strane kreveta, čuju ruku osetim pred spavanje. Osoba koja me čvrsto drži kraj sebe i ne popušta ni pod najtežim pritiscima. Osoba koja me želi iskreno i trajno bez

obzira na teret koji nosimo. Osoba koja me podigne i koja veruje u nas od prvog momenta pa do današnjeg dana, isto jednako i čisto. Bilo je pritisaka, lomova, dilema, strašnih reči i suza. Bilo je bola. Nikada ti nisam rekla hvala što si tu. Što si uvek tu. Što me držiš. I kad si srećan ili tužan, ljut ili nervozan, uvek stojiš tu, uvek držiš čvrsto. Uvek veruješ duboko u ljubav koja može da prevaziđe sve i da na kraju ostane pobednik. Boli osećaj praznine kad nema bebe... Boli borba i svaka izgubljena nada.

Naravno, naš život je pun osoba koje nam dosta znače - prijatelji i porodica su tu. Srećna sam što ih imam pored sebe, ali ipak postoje stvari koje ne vide i ne čuju. Nikada me nisu videli u najgorem stanju. To si video samo ti. Čuvala sam se pogleda drugih, ali nikada tvog. Pred tobom sam bila stvarna ja, uvek. Realna i prava. Od krvi i mesa, a krvi je bilo... Pucale su rane pred tobom. Zajedno smo ih zašivali iznova i iznova. Uvek stamen, uvek jak za sve, uvek uz mene bez trunke bojazni da nećemo biti srećni kad tad. Uvek sa verom da ćemo u sobi čuti bebin plač. Bez sumnje, bez straha. Lomilo se tlo pod nama kada smo dobijali negativne nalaze, ali ti si i dalje stajao čvrsto govoreći: "Ti i ja ćemo biti roditelji!"

Drugi ljudi nikada nisu morali da me fizički pokupe sa poda kada sam tako slomljena da ne želim da se pomeram. To si radio ti. Dugo sam razmišljala o tome gde bih sada bila i kakva bih bila da sam se udala za nekog drugog čoveka? Kakav bi moj život sada bio? Da li si zapravo ti, moja sreća? Ne znam da li bih u ovoj borbi stigla ovako daleko, da li bih odustala ili bi se raspala i нико me ne bi pokupio s poda? To pitanje ostaje... Kad se udaš, ti zapravo, ne znaš sa sigurnošću kako će biti, zar ne? Prošli smo kroz sve te tipične stvari u vezi sa brakom. Na početku strast prevelika, pa ljubav koja je postepeno rasla, pa razumevanje, tolerancija i navikavanje na blizinu, na potpunost samo kad smo zajedno. Onda razmišljate o osnivanju porodice i svega onoga što se vezuje za potomstvo i onda nekako postanem svesna činjenice – da, ovo je moja druga polovina. Mi smo jedno celo samo zajedno. A naše celo mora da iznudi plod naše ljubavi. Našu bebu... Pa zašto se onda to i ne dešava?

Neplodnost je naša borba, naš usud i naša kletva. Baš ono što nas spaja i razdvaja na trenutke, kad čutimo i razmišljamo, dok se gledamo u oči. To je stanje sa kojim se suočavamo u svakodnevnim obavezama i brigama. Ovaj veliki teret nosimo kao nevidljivu torbu na leđima u svakom momentu našeg života.

Znam da ti je bilo potrebno mnogo snage, želje, upornosti, ljubavi i hrabrosti za ceo ovaj put. Znam jer smo prolazili zajedno taj put. Suočavamo se više od deset godina s činjenicom da smo samo nas dvoje za ručkom, u parku, na rođendanu, na proslavi, da smo nas dvoje i da bebe nema. Ti i ja. Nikakva beba u rukama. Svaki atom snage usmerili smo na tu želju. Nikada mi nisi rekao nešto što bi me zbolelo ili povredio. Poštovao si moju bol. Poštovala sam tvoju bol. Ljubav je samo rasla. Prerasla nas dvoje. Postala bezvremena i bezuslovna. Dve polovine postajale su sve više jedno celo. Život me je svakog dana stavljao pred nove izazove, a ti si bio savršen pratičac. Ti si naša stena i naša snaga u svemu ovome. Deo jednačine koja me održava. Bez tebe, ja sam već odavno odustala od ovog sna. Bez tebe, ja sam razbijena na komade, nesastavljenata... Zato kažem...

Hvala Ti, hvala sto hiljada, ma milion puta. Iako znam da reč ništa ne znači, ipak želim da je čuješ. Naša ljubav, podrška i saosećanje u svemu ovome govore mnogo o tebi, o čoveku kakav ti, zaista, jesi. Svaki put kada sam tam, na klinici za IVF, zamišljam samo jedno – kako ćeš biti tata, kako ćeš biti divan tata našem još nerođenom detetu. I nadam se, uvek se nadam....jer znam da naša ljubav zrači, čak tamo do neba! Ti si jedini razlog zbog kojeg nikada neću odustati.

Tvoja ljubav

5 STVARI KOJE VAŠ EMBRIOLOG ŽELI DA ZNATE O IVF PROCEDURI

Vantelesna oplodnja uglavnom počinje susretom sa IVF specijalistom i dogovaranjem prvih koraka u procesu koji uključuje pripremu, stimulaciju i praćenje uz lekare i tehničare sa klinike. U pozadini je funkcionisanje IVF laboratorije. Tamo u laboratoriji se dešavaju procesi koji su nepoznati većini

Naučnik koji spaja spermatozoid i jajnu ćeliju i potpomaže da dobijeni embrioni rastu u kontrolisanoj sredini zove se embriolog. Iako su iza scene, embriolozi imaju veliki uticaj na vaše IVF putovanje. Evo nekoliko saveta iz perspektive embriologa koje svaki pacijent treba da zna pre nego što ode na kliniku za neplodnost.

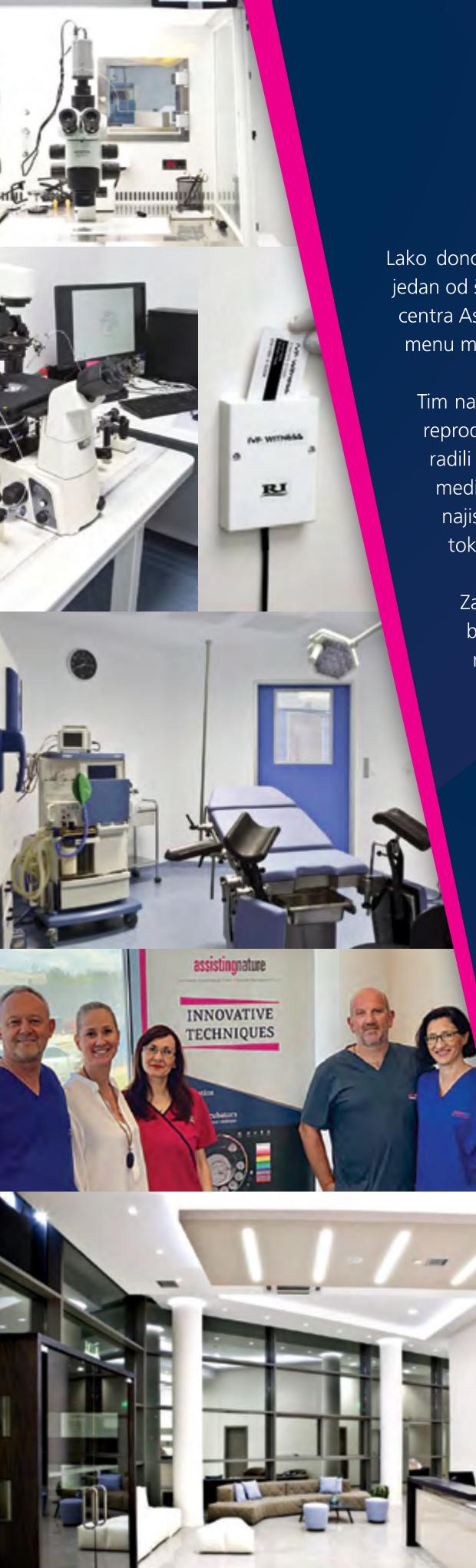
SVAKI EMBRION JE RAZLIČIT

Svaka jajna ćelija, spermatozoid i njihova kombinacija su različiti. To znači da svaki pokušaj IVF-a koristi različite reproduktivne ćelije i da je svaki taj pokušaj drugačije iskustvo. Kada na kliniku dođe pacijent s problemom neplodnosti, može da zamisli, recimo, prodavnici u kojoj otvore karton od 10 jaja i svako izgleda savršeno ili isto, ali ipak ona nisu ista – svako je različito. Zamislite tek ljudske reproduktivne ćelije! Iz ugla embriologa, svaka jajna ćelija je različita, ali ne možemo da vidiemo DNK kroz mikroskop da bismo izabrali one koje su „dobre“. Vaginalni

assistingnature

Centar za Asistiranu Reprodukciju

Lako donošenje deteta na svet deluje kao veoma jednostavan proces reprodukcije, jedan od šest parova sučava se sa poteškoćama da začne dete prirodnim putem. Tim centra Assisting Nature uvek će prvo potražiti uzrok problema, a onda ponuditi savremenu metodu asistirane reprodukcije kako bi pomogli parovima da ostvare svoj san.

Tim našeg centra čine specijalisti koji poseduju izuzetno znanje i iskustvo u oblasti reproducitivne medicine, a svoj posao obavljaju sa puno strasti. Oni su studirali i radili na najprestižnijim univerzitetima širom sveta, priznati su članovi svetske medicinske zajednice za reprodukciju, a njihova istraživanja su objavljena u najstaknutijim medicinskim časopisima. Njihovo znanje, strast i posvećenost tokom godina rezultirali su visokim učinkom i procentom uspešnosti.

Za nas u Assisting Nature prioritet predstavljaju rođenje zdravog deteta, bezbednost žene tokom čitavog procesa i psihološko zdravlje para. Tokom našeg zajedničkog putovanja kroz plodnost, shvatite da neplodnost ne znači sterilitet i uskoro ćete videti kako je to postati roditelj.

*Pomažemo prirodi da krene
svojim putem kada ona ne
može to da uradi sama.*

IUI/IVF/ICSI
Donacija jajne ćelije/spermatozoida
PGD/PGS

MicroTese
Genetsko savetovanje
Psihološko savetovanje

FOR MORE INFO

PLEASE SCAN ME

2nd G. Kranidiot Str
& Thessaloniki - Thermi Av.
Lamda Building | Pilaia | P.C. 57001 | Thessaloniki
T. +30 2310424294 | F. +30 2312202434
consultations@assistingnature.gr

www.assistingnature.gr

Istražujemo

ultrazvuk može da predviđa, ili ukaže na to kakvi su folikuli u kojima čeliće rastu, ali ne može da pokaže kakvu ćemo čeliću dobiti. Jednostavno, nije svaka jajna čelića podesna da postane beba, kao što ni svaki spermatozoid ne može da oplodi jajnu čeliću. Ako se sve uzme u obzir, može se zaključiti da je svaki embrion različit. Neke jajne čeliće se ne oplođe, neki embrioni ne porastu ili ne stignu do stadijuma blastociste, neki se ne zalede kako treba ili ne prežive odmrzavanje. To su samo indikatori da verovatno postoji neki problem, ali još uvek nije jasno zašto se to dešava.

EMBRIOLOZI NE MOGU DA POPRAVE JAJNE ČELIJE

Žene se rode sa svim jajnim čelijcama koje će imati do kraja života. Embriolozi će se brinuti o vašim čelijcama, ali ne mogu popraviti ni njih ni embrione u laboratoriji. Jajne čeliće se stvore dok je ženska beba još u materici, između 18. i 20. nedelje gestacije. Stoga, jajne čeliće su istog biološkog uzrasta kao i sama žena. Ideja da se može pitи неки "sok" i „popraviti“ jajna čeliće - nije istinita. Postoje dokazi da okruženje folikula i zdravlje žene mogu da utiču na ishod. Uz to, normalni indeks telesne mase (BMI), izbegavanje pušenja, ograničavanje unosa alkohola i izbegavanje narkotika su se pokazali kao dobri faktori za uspešnu vantelesnu oplodnju.

Sa druge strane, većina muškaraca svakodnevno proizvodi spermu koja je u proseku stara 3 meseca. Njihovo svakodnevno zdravlje može da utiče na ejakulat 60 do 90 dana kasnije. Ako lekar nekoliko meseci pre pokušaja podešava zdravstveno stanje vašeg partnera i vas, to vam može dati dovoljno vremena da se pripremite emocionalno, fizički i finansijski da biste imali veće šanse za uspeh. Pazite se raznih lažnih informacija sa interneta ili saveta o tome na koji način suplementi ili promene u životnom stilu mogu da poprave vašu neplodnost i ta pitanja sačuvajte za medicinskog stručnjaka.

SVAKO IVF PUTOVANJE I ISHOD SU RAZLIČITI

U ovom procesu, nije retko tražiti utehu i podršku u upoređivanju sa drugima. Može biti ohrabrujuće kada je nečija priča slična vašoj, a završila se proširenjem porodice, ali važno je imati na umu da su svako IVF putovanje i ishod različiti. IVF putovanje je emotivno i bolno i zbog toga preporučujemo da se obratite profesionalcima, kao što su stručni psiholozi ili savetnici za plodnost. Savet je da izaberete nekog kome možete da se poverite, to jeste ključno. Ima mnogo načina da se stvari porodica. Na odluku da se promeni put mogu uticati fizički, emocionalni, finansijski, religiozni i porodični faktori. Odluka da se promeni put može biti izuzetno izazovna i može izazivati bol. Neki primjeri promena koje mogu da izazovu emotivnu uznenirenost uključuju i prelazak na donaciju (jajne čeliće ili spermatozoida), biranje usvajanja umesto biološkog deteta ili odluka da se nema dete. Ovakvi izbori su odluke koje svako različito prihvata. Vi i vaš partner možete da ih prihvate na drugaćiji način, ali pokušajte da zapamtite da je njegov/njen put jednako opravdan kao i vaš. Komunikacija je ključna u ovom periodu.

NE POSTOJI ČAROBAN BROJ KOJI GARANTUJE USPEH

Na klinikama se dobije mnogo poziva od uznenirenh pacijenta jer nisu imali isti rezultat kao i drugi pacijent, ili od onoga što su očekivali. Ovo može da se desi iz mnogo razloga, počevši od rezultata analize sperme, do broja jajnih čelića koje su izvadene tokom IVF ciklusa ili aspiracije. Vi ste VI. I vaše putovanje je samo VAŠE.

Internet i onlajn forumi su puni raznih izveštaja. Imajte na umu da ne postoje magični brojevi koji ukazuju na uspeh. Kultura embriona je proces koji je napravljen da bi embriolozi sakupili informacije o tome kako raste svaki individualni embrion i koji je njegov kvalitet da bi efikasno procenio potencijal embriona za implantaciju.

Uvek se bira najbolje od onoga što imate. Ne postoje indikatori koji garantuju 100% uspeha. Ima pacijenata koji imaju embrione najvišeg kvaliteta, a koji nisu ostali u drugom stanju, ali ima i embriona lošijeg kvaliteta koji su postali prelepi blizanci. Svaka klinika ima različit sistem prema kome ocenjuju embrione.

VAŠ EMBRIOLOG ŽELI NAJBOLJE ZA VAS

NE postoji magična pilula, sok ili protokol kojim ćete sigurno stići do uspeha. Embriolozi su naučnici koji dobro sarađuju. Oni su jedinstveni i većina njih deli tajne svog zanata kroz publikacije i sastanke. Ovo polje se razvija i širi i oni dolaze do novih saznanja velikom brzinom. Oni dele svoje uspehe i neuspehe jer znaju da vi, pacijenti, možete imati samo dobit. Možda su gomila „strebera iz laboratorije“, ali su inspirisani da vam pomognu da zasnujete porodice.

Ono što se dešava u IVF laboratoriji je tehničke prirode i donekle misteriozno jer ne postoji istinski recept za uspeh. Znajte da je vaše IVF putovanje jedinstveno i da, iako je uvek dobro biti informisan, ne treba da koristite upoređivanje svog iskustva sa iskustvima drugih kao pouzdanu informaciju. Cilj IVF-a je jedna zdrava beba, a vaš embriolog je deo tima koji pokušava da to ostvari.

SAMO JE JEDAN

NAJPOUZDANIJI

> 4.000.000 izdatih i
potvrđenih rezultata testa
70% svih NIPT na svetu je NIFTY

NAJKOMPLETNICI

Analiza svih 46 hromozoma bebe
Najširi panel ispitivanja: sve trizomije,
aneuploidije polnih hromozoma,
61 mikrodelekcija/mikroduplikacija,
incidentalni nalazi, pol bebe

NAJPRECIZNIJI

> 99% osetljivosti/specifičnosti
u detekciji trizomija

KLINIČKI VALIDIRAN

na 147.000 realnih trudnoća
u najvećem kliničkom ispitivanju
jednog NIPT testa na svetu

SA NAJVIŠOM STOPOM USPEŠNOSTI

99,9%

NIFTY uvek daje rezultat

JEDNOSTAVAN I BRZ

Već od 10. nedelje trudnoće
uključujući i blizanačke, kao i trudnoće
sa doniranom jajnom ćelijom
Rezultat dostupan za 7-10 dana

TWIST MED
A TWIST FOR YOUR HEALTH

Ekskluzivni zastupnik za Srbiju i Crnu Goru

www.niftytest.rs

NIFTY™ is a registered trademark of

World's largest genetic institution
www.bgi.com

30 GODINA

Thessaloniki
Agiou Vasiliou 4,
Thessaloniki, br.pošte 54 250
tel: +30 23 10325525
fax: +30 23 10325765
thessaloniki@iakentro.gr

SARADNICI

Atina
Fragkokklisias 4,
Marousi, br. pošte 15 125
tel: +30 2106 179340
fax: +30 2106 179329
athens@iakentro.gr

Beograd
Tel: +38114077281
Mob: +381604439983
papantoniouk@yahoo.gr

Tirana
Bulevardi Zogu i I-re
Stacioni i Trenit
Tel: +355 42419143

Milano / www.iakentro.gr
Ženeva / www.iakentro.gr

www.iakentro.com

Find us online: **YouTube** **Twitter** **Facebook**

ŠANSA ZA RODITELJSTVO

LJUDI KOJI SE SUOČAVAJU
S PROBLEMOM NEPLODNOSTI
OSEĆAJU DEPRESIJU,
TUGU I ANKSIOZNOST.

SVAKI 6. PAR U SRBIJI
IMA PROBLEM SA ZAČEĆEM.

SVAKODNEVNO SE TRUDIMO
DA SVI DOBIJU ADEKVATNU
POMOĆ U SVAKOM TRENUTKU

JER NEPLODNOST BOLI

**POZOVITE
061/624-5224**

#neplodnostboli
#misliteotome
#šansazaroditeljstvo
#magazinšansa

POVEZIVANJE DETALJA ZA NOVI ŽIVOT

Merck d.o.o.

Omladinskih brigada 90v
11070 Beograd
Srbija
www.merck.rs

MERCK